

EKONOMİK GELİŞMELER

KALKINMA BAKANLIĞI

Kasım 2012

İÇİNDEKİLER

I. GSYH, Sanayi Üretimi ve Talep Unsurlarındaki Gelişmeler	1
II. Ödemeler Dengesi.....	7
III. Merkezi Yönetim Bütçesi.....	14
IV. Parasal Büyüklükler ve Mali Piyasalardaki Gelişmeler.....	18
V. Fiyat Gelişmeleri	28
VI. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler.....	30

TABLolar

Tablo 1: Sektörel Büyüme Hızları	2
Tablo 2: Talep Unsurlarında Gelişmeler	3
Tablo 3: İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler	4
Tablo 4: Aylık Sanayi Üretim Endeksi	5
Tablo 5: Aylık Kapasite Kullanım Oranı.....	6
Tablo 6: Yurt İçi Talebe İlişkin Göstergeler	6
Tablo 7: Dış Ticaret Dengesindeki Gelişmeler	7
Tablo 8: Sektörel İhracat	8
Tablo 9: Ülke Gruplarına Göre İhracat	8
Tablo 10: İhracatçı Birlikleri Kayıtlarına Göre İhracat	9
Tablo 11: Geniş Ekonomik Gruplara Göre İthalat.....	10
Tablo 12: Seçilmiş Fasıllara Göre İthalat	10
Tablo 13: Cari İşlemler Dengesi	11
Tablo 14: Sermaye Hareketleri	12
Tablo 15: Merkezi Yönetim Bütçesi Büyüklükleri.....	14
Tablo 16: Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri.....	15
Tablo 17: Merkezi Yönetim Bütçesi Harcamaları.....	16
Tablo 18: Merkezi Yönetim Bütçesi Borç Stoku	17
Tablo 19: Merkez Bankası Net Döviz Pozisyonu.....	18
Tablo 20: Merkez Bankası Analitik Bilançosu	19
Tablo 21: Parasal Büyüklüklerdeki Gelişmeler	19
Tablo 22: Merkez Bankası Faiz Oranlarında Gelişmeler.....	20
Tablo 23: Merkez Bankası Karşılık Oranlarında Gelişmeler (Vade Ayrımı Öncesi)	21
Tablo 24: Merkez Bankası TL Karşılık Oranlarında Gelişmeler (Vade Ayrımı Sonrası)	21
Tablo 25: Merkez Bankası YP Karşılık Oranlarında Gelişmeler (Vade Ayrımı Sonrası)	21
Tablo 26: İMKB 100 Endeksinin Getirisi.....	23
Tablo 27: Bankacılık Sektöründe Kredi ve Mevduatların Gelişimi.....	24
Tablo 28: Mevduat Bankaları Yurtiçi Kredilerinin Türlerine Göre Dağılımı	24
Tablo 29: TL Kredilere Uygulanan Ortalama Faiz Oranları.....	25
Tablo 30: Bankacılık Sektörüne İlişkin Seçilmiş Göstergeler.....	25
Tablo 31: Yurtiçi Yerleşiklerin Portföy Yatırım Stoku.....	27
Tablo 32: Yurtdışı Yerleşiklerin Portföy Yatırım Stoku.....	28
Tablo 33: 2012 Yılı Eylül Ayı İtibarıyla Ana Harcama Gruplarına Göre TÜFE Değişim Oranları.....	29
Tablo 34: 2012 Yılı Eylül Ayı İtibarıyla Özel Kapsamlı TÜFE Göstergelerinin Gelişimi.....	30

ŞEKİLLER

Şekil 1: Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Üretim Endeksleri.....	5
Şekil 2: Merkez Bankası Uluslararası Rezervleri	13
Şekil 3: İç Borçlanma Faiz Oranı	18
Şekil 4: TL Zorunlu Karşılıkların YP Olarak Tutulmasına İlişkin Üst Sınır ve Katsayılarıdaki Tarihsel Gelişim	22
Şekil 5: İMKB 100 Endeksi.....	23
Şekil 6: Reel Kur Endeksi	26

EKLER

Başlıca Ekonomik Göstergeler: <http://ekutup.dpt.gov.tr/eg/2012/0401.xls>

Temel Ekonomik Göstergeler: <http://ekutup.dpt.gov.tr/eg/2012/0402.xls>

GSYH, SANAYİ ÜRETİMİ VE TALEP UNSURLARINDAKİ GELİŞMELER

1. GSYH ve Sektörel Büyüme Hızları

2012 yılının ikinci çeyreğinde GSYH, piyasa beklentilerinin biraz altında yüzde 2,9 oranında artış kaydetmiştir. Beklendiği şekilde, 2011 yılının son çeyreğinde ekonomik aktivitede görülen yavaşlama 2012 yılı ilk yarısında da devam etmiştir. 2011 yılı Ekim ayından itibaren TCMB tarafından uygulamaya konulan, enflasyonun kontrol altına alınması ve cari açığın aşağı çekilmesi amacına yönelik politikaların yurtiçi talep üzerindeki gecikmeli etkileri söz konusudur.

TÜİK, 2012 ilk çeyrek büyümesini yüzde 3,2'den yüzde 3,3'e revize etmiştir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYH, 2012 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 1,8 oranında artmıştır.

Yılın ikinci çeyreğinde katma değer tarım sektöründe yüzde 3,5 oranında artmış, büyümeye katkısı 0,3 puan olmuştur.

İkinci çeyrekte sanayide katma değer artışı yüzde 3,6 büyümeye katkısı 1,0 puan olmuştur. İmalat sanayii katma değerindeki artış ise yüzde 3,4'dür. İkinci çeyrekte aylık sanayi üretim endeksindeki ortalama artış ise yüzde 3,4'dür. Aynı dönemde ara mallarında üretim artışı yüzde 4,7, yatırım mallarında üretim artışı ise yüzde 2,9 olarak gerçekleşmiştir.

Yurtiçi talepteki daralma hizmetler sektörüne yansımıştır. Hizmetler sektöründe ikinci çeyrekte ekonomik aktivitede beklendiği şekilde yavaşlama kaydedilmiştir. Bu gelişmede, özellikle inşaat ve ticaret sektörlerindeki duraksama dikkat çekicidir. Katma değer, inşaatta yüzde 0,4, toptan-perakende ticarete yüzde 1,2, ulaştırma-haberleşmede yüzde 3,9, mali aracı kuruluşlarda yüzde 3,6, gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetlerinde yüzde 7,1 oranında artış kaydetmiştir. Bu beş sektörün ikinci çeyrekte GSYH artış hızına katkısı toplamda yüzde 1,4 puan olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda katma değer, hizmetler sektöründe 2012 yılının ikinci çeyreğinde yüzde oranında artış kaydetmiş, büyümeye katkısı ise 1,8 puan olmuştur.

2012 yılının ilk yarısında GSYH artış hızı yüzde 3,1 olmuştur. Yılın ilk yarısında katma değer tarımda yüzde 4,2, sanayide yüzde 3,3, hizmetlerde ise yüzde 3,2 oranında artmıştır.

İkinci çeyrekte vergi-sübvansiyonlarda artış yüzde 1,4 olarak gerçekleşmiş, büyümeye katkısı yüzde 0,1 puan olmuştur.

Tablo 1: Sektörel Büyüme Hızları

(Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Yüzde Değişme)

	2010	2011					2012	
	Yıllık	I.Ç.	II.Ç.	III.Ç.	IV.Ç.	Yıllık	I.Ç. I.Ç.	II.Ç.
Tarım	2,4	7,6	6,4	4,8	5,6	5,6	5,3	3,5
Sanayi	12,8	14,8	8,8	9,0	5,8	9,4	3,1	3,6
İmalat	13,6	15,1	9,3	9,5	5,3	9,6	2,8	3,4
Hizmetler	8,6	10,9	9,7	9,7	5,7	8,9	3,5	2,9
İnşaat	18,3	15,5	13,1	10,3	7,0	11,3	2,7	0,4
Top. Ticaret	13,6	18,0	13,7	10,6	3,2	11,1	0,7	1,2
Ulaştırma	10,6	12,7	12,1	11,4	6,6	10,6	5,1	3,9
Mali Aracı Kuruluşlar	6,8	10,0	9,2	12,9	6,8	9,6	4,5	3,6
Konut	1,8	1,9	1,7	1,3	2,3	1,8	1,7	1,7
Vergi-Sübvansiyon	13,1	17,0	10,8	10,1	4,8	10,4	2,5	1,4
GSYH	9,2	12,1	9,1	8,4	5,0	8,5	3,3	2,9

2012 yılının ikinci çeyreğinde GSYH deflatörü yüzde 7,2 oranında artış göstermiştir. Aynı dönemde ortalama olarak TÜFE yüzde 9,42, ÜFE yüzde 7,38 oranında artış kaydetmiştir.

Harcama Yöntemiyle GSYH:

2012 yılının birinci çeyreğinde yurtiçi talepte kaydedilen daralma ikinci çeyrekte artarak devam etmiştir. Özel tüketim ve özel sabit sermaye yatırımlarında önemli miktarda duraksama kaydedilmiştir. Net ihracatın 5,7 puan katkısı büyümeye en önemli destek olmuştur.

İkinci çeyrekte, GSYH içinde özel tüketimin payı yüzde 72,3, özel yatırımların payı yüzde 19,8, kamu tüketiminin payı yüzde 13,5, kamu yatırımlarının payı ise yüzde 2,8'dir.

Toplam tüketim 2012 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 0,2 oranında artmıştır. Özel tüketim yüzde 0,5 oranında azalmıştır. Toplam yurtiçi talep ise söz konusu dönemde yüzde 2,6 oranında azalma göstermiştir.

İkinci çeyrekte mal ve hizmet ihracatındaki artış yüzde 19,8 oranında gerçekleşirken ithalat yüzde 3,6 oranında azalmıştır. Böylece net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısı ikinci çeyrekte pozitif 5,7 puan olmuştur. 2011 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren net ihracatın büyümeye pozitif katkı verdiği gözlenmektedir.

İkinci çeyrekte yurtiçi talepte daralma artarak devam etmiştir. Diğer bir gösterge olarak yılın ikinci çeyreğinde yurtiçi kredi hacmine yıllık olarak bakıldığında gerileme gözlenmektedir. Tüketim mali ithalatında yüzde 12,3 oranındaki azalma yurtiçi talep ve dış ticaret açığındaki nispi daralmayı göstermektedir. Reel olarak yatırım malı ithalatının yüzde 16,5 oranında azalması ise sabit sermaye yatırımlarındaki azalmaya dikkate çekmektedir.

Kriz sonrasında ilk kez özel yatırımlarda gerileme söz konusudur. Yılın ikinci çeyreğinde özel sabit sermaye yatırımlarında yüzde 7,9 oranında azalma kaydedilmiştir. Özel kesim makine teçhizat yatırımlarının yüzde 11,6 oranında azaldığı gözlenmektedir. İnşaat yatırımlarında ise yüzde 1,9 oranında artış söz konusudur.

Aynı dönemde kamu tüketimi yüzde 4,4 artarken, kamu sabit sermaye yatırımları ise yüzde 4 oranında azalma kaydetmiştir.

Stok değişiminin büyümeye katkısı 2012 yılının ikinci çeyreğinde negatif 0,8 puan olarak hesaplanmıştır.

Talep yönünden 2012 yılının ikinci çeyreğinde GSYH'da kaydedilen yüzde 2,9 oranındaki büyümeye katkılar, özel tüketimden negatif 0,3 puan, özel sabit sermaye yatırımından negatif 1,9 puan olmuştur. Büyümeye kamu tüketiminin katkısı 0,4 puan, kamu sabit sermaye yatırımının katkısı ise negatif 0,2 puan olmuştur.

Bu gelişmeler sonucunda toplam nihai yurtiçi talep (stok hariç) yılın ikinci çeyreğinde yüzde 2 azalmıştır.

Tablo 2: Talep Unsurlarında Gelişmeler

(Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Yüzde Değişme)

	2010	2011					2012	
	Yıllık	I.Ç.	II.Ç.	III.Ç.	IV.Ç.	Yıllık	I.Ç.	II.Ç.
Toplam Tüketim	6,0	11,5	8,4	8,1	2,2	7,3	0,8	0,2
Kamu	2,0	7,0	9,0	10,3	-4,3	4,5	5,5	4,4
Özel	6,7	12,1	8,3	7,8	3,4	7,8	0,2	-0,5
Sabit Sermaye Yatırımı	30,5	35,7	29,0	15,0	1,3	18,5	1,5	-7,4
Kamu	17,7	-0,9	-0,2	0,3	-9,5	-3,3	2,1	-4,0
Özel	33,6	41,9	35,1	18,2	3,9	23,1	1,4	-7,9
Stok Değişimi ⁽¹⁾	2,5	0,4	0,7	-1,6	-0,3	-0,3	-2,3	-0,8
Toplam N. Y. İçi Talep	10,8	16,6	13,2	9,6	2,0	9,8	1,0	-1,8
Toplam Yurt İçi Talep	13,5	17,0	13,8	7,6	1,8	9,6	-1,2	-2,6
Net Mal ve Hiz. İhracatı⁽¹⁾	-4,4	-5,6	-5,1	0,5	3,2	-1,5	4,6	5,7
Mal ve Hizmet İhracatı	3,4	8,7	0,5	10,2	6,6	6,4	11,9	19,8
Mal ve Hizmet İthalatı	20,7	28,0	18,9	6,8	-5,1	10,9	-6,0	-3,6
GSYH	9,2	12,1	9,1	8,4	5,0	8,5	3,3	2,9

(1) Büyümeye katkısı.

3. İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler

2012 yılının Temmuz döneminde, 2011 yılının aynı dönemine göre işgücündeki artış 359 bin kişi olurken, aynı dönemde istihdam edilenlerin sayısı 2011 yılının Temmuz dönemine göre 545 bin kişi artarak 25 milyon 498 bin kişiye ulaşmıştır. Buna göre işsiz sayısı 186 bin kişi azalmıştır. 2012 yılının Temmuz döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre, sanayi ve hizmetler sektörlerinde sırasıyla, 68 bin kişi ve 544 bin kişi istihdam artışı gözlenirken, tarım sektörü istihdamı 67 bin kişi azalmıştır. Tarım dışı istihdam ise söz konusu dönemde önceki yıla göre 612 bin kişi artmıştır. Türkiye genelindeki işsizlik oranı 2012 yılının Temmuz döneminde, 2011 yılının Temmuz dönemine göre 0.7 puan azalarak yüzde 8,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı geçen yıla göre 1.1 puan azalarak yüzde 10,7; genç nüfusta işsizlik oranı ise geçen yıla göre 2 puan azalarak yüzde 16,3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3: İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler

	2009	2010	2011						2012		
	Yıllık	Yıllık	I	II	Temmuz	III	IV	Yıllık	I	II	Temmuz
Çalışma Çağındaki Nüfus	51.686	52.541	53.152	53.439	53.635	53.734	54.027	53.593	54.365	54.599	54.759
İşgücüne Katılma Oranı (%)	47,9	48,8	48,5	50,5	51,2	51,0	49,4	49,9	47,9	50,5	50,8
İşgücü	24.748	25.641	25.766	26.995	27.462	27.406	26.696	26.725	26.058	27.554	27.821
İstihdam	21.277	22.594	22.802	24.445	24.953	24.884	24.267	24.110	23.338	25.282	25.498
İşsiz	3.471	3.046	2.964	2.550	2.509	2.521	2.429	2.615	2.721	2.272	2.323
İşsizlik Oranı (%)	14,0	11,9	11,5	9,4	9,1	9,2	9,1	9,8	10,4	8,2	8,4
Tarım Dışı İşsizlik Oranı	17,4	14,8	14,2	12,0	11,8	11,9	11,4	12,4	12,7	10,4	10,7
Genç Nüfusta İşsizlik Oranı	25,3	21,7	20,6	17,5	18,3	18,6	17,0	18,4	18,3	15,9	16,3
İstihdamın Sektörel Dağılımı											
Tarım	5.240	5.683	5.573	6.273	6.705	6.704	5.990	6.143	5.427	6.363	6.638
Sanayi	4.079	4.496	4.652	4.777	4.710	4.682	4.700	4.704	4.684	4.760	4.778
Hizmetler (*)	11.958	12.415	12.577	13.395	13.538	13.498	13.577	13.263	13.227	14.159	14.082

Kaynak: TÜİK

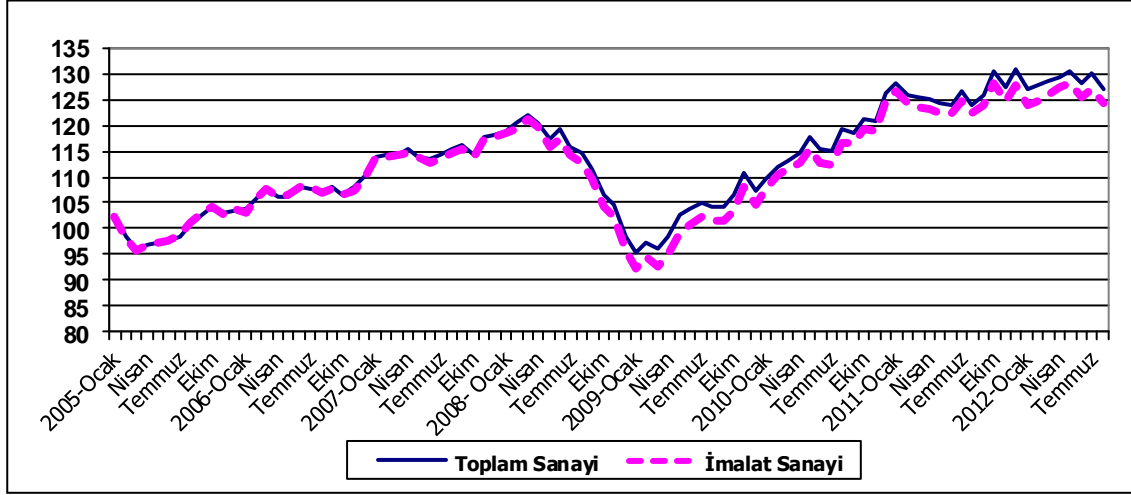
(*) İnşaat dahildir.

4. Üretim ve Talebe İlişkin Son Gelişmeler

a. Aylık Sanayi Üretimi ve Kapasite Kullanım Oranları

Aylık verilere göre sanayi üretimi, 2012 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 1,5 oranında gerilemiştir. 2012 yılının ilk sekiz ayında ise sanayi üretimi yüzde 2,6 oranında artış göstermiştir. Mevsimsel düzeltilmiş sanayi üretim endeksinde ise Ağustos ayında Temmuz ayına göre yüzde 2,3 oranında azalış gerçekleşmiştir.

2012 yılı Ağustos ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre, imalat sanayi üretimi yüzde 2,6 oranında azalırken; madencilik ve enerji sektörleri üretimleri sırasıyla, yüzde 0,4 ve yüzde 4,5 oranlarında artmıştır.

Şekil 1: Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Üretim Endeksleri (2005=100)

Kaynak: TÜİK

Tablo 4: Aylık Sanayi Üretim Endeksi

	Yıllık		2012							
	2010	2011	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
Sanayi	13,1	8,9	1,5	4,4	2,6	1,5	5,9	3,0	3,3	-1,5
Madencilik	2,1	3,0	-2,3	6,8	3,7	-1,7	4,2	9,4	-1,6	0,4
İmalat	14,4	9,2	0,4	3,1	1,8	1,6	5,8	1,8	2,9	-2,6
Gıda Ürünleri	7,3	6,3	5,1	6,6	6,2	-0,6	9,0	-6,6	2,0	-1,7
Tekstil	12,7	0,0	-1,4	1,3	2,6	5,1	10,3	6,1	10,7	0,3
Giyim	8,2	-0,8	-11,0	-4,7	1,0	-2,2	-0,2	-4,7	2,2	-1,6
Petrol Ürünleri	6,3	6,8	-20,0	8,6	-4,5	-8,2	-21,7	-2,3	-7,7	0,5
Kimya	15,9	5,6	-2,0	-3,3	-1,9	-5,2	5,5	12,2	5,1	-1,9
Toprak Ürünleri	14,7	6,9	-11,6	-11,9	-4,4	0,4	0,8	-0,3	-2,4	-10,1
Ana Metal	10,4	6,8	8,1	6,4	11,4	6,0	5,8	9,4	6,8	10,7
Fabr. Metal Ürünleri	19,7	14,9	1,3	10,3	4,2	3,2	3,0	8,3	-4,4	-11,8
B.y.s. Makine-Teçhizat	32,6	22,3	11,6	17,9	9,2	10,1	6,8	4,1	-3,8	-17,2
Taşıt Araçları	33,3	16,0	0,5	-3,7	-8,2	-10,3	-1,9	-9,0	-7,9	-22,4
Enerji	8,3	8,6	9,6	12,7	7,9	2,5	7,2	10,6	8,2	4,5

Kaynak: TÜİK

2012 yılı Eylül ayı toplam imalat sanayi kapasite kullanım oranı, 2011 yılının aynı ayına göre 2.2 puan azalarak yüzde 74 oranında gerçekleşmiştir. Bir önceki aya göre ise kapasite kullanım oranı Eylül ayında 0.3 puan artmıştır.

Tablo 5: Aylık Kapasite Kullanım Oranı

(Yüzde)

	Yıllık		2012								
	2010	2011	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül
İmalat Sanayi	72,6	75,4	74,7	72,9	73,1	74,7	74,7	74,6	74,8	74,3	74,0
Gıda Ürünleri	70,3	70,2	72,2	70,9	69,3	68,6	69,1	71,2	71,3	71,5	71,2
Tekstil Ürünleri	77,3	76,6	75,3	75,3	75,3	78,5	79,0	79,2	79,7	78,5	77,8
Giyim	75,3	76,4	76,1	76,6	76,5	79,3	78,6	77,9	79,2	77,3	78,1
Basım Yayımları	75,8	71,8	67,2	65,3	65,4	68,6	68,8	72,0	72,6	70,6	70,9
Petrol Ürünleri	65,8	75,3	72,5	64,0	70,2	79,5	72,8	71,2	80,3	79,7	85,8
Kimya	80,4	82,6	82,5	82,8	80,8	82,7	81,7	79,7	80,1	82,8	78,3
Metal Olmayan Diğer Mineral	75,2	78,7	75,6	73,2	70,9	73,7	77,8	78,2	79,9	79,3	77,7
Ana Metal	76,8	77,9	78,8	76,7	76,6	81,6	79,0	77,0	77,0	75,6	77,1
B.y.s. Makine ve Teçhizat	68,8	75,0	74,8	74,6	77,3	77,5	77,5	76,1	75,5	75,4	73,9
Motorlu Taşıtlar	69,8	76,4	73,6	67,7	71,7	72,4	72,7	71,0	70,0	70,9	67,2

Kaynak: TCMB

a. Yurtiçi Talebe İlişkin Göstergelerdeki Gelişmeler

2012 yılının Eylül ayında; beyaz eşya üretimi, yurtiçi satışı, ihracatı ve ithalatı bir önceki yılın aynı ayına göre, sırasıyla, yüzde 19,4, yüzde 6, yüzde 22,8 ve yüzde 4,6 oranlarında artmıştır.

Otomobil üretimi ve ihracatı; 2012 yılının Eylül ayında sırasıyla yüzde 5,5 ve yüzde 1,1 oranlarında azalmıştır.

Tablo 6: Yurtiçi Talebe İlişkin Göstergeler

	Yıllık		2012					
	2010	2011	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül
Beyaz Eşya Yurtiçi Satışları*	9,9	19,3	-2,1	3,7	-0,2	-10,0	0,0	6,0
Toplam Otomobil Üretimi	18,1	6,1	-18,0	-5,5	-21,9	-29,7	-23,7	-5,5
Toplam Otomobil Satışları	37,8	16,4	-15,2	-10,4	-10,3	2,3	6,1	23,8
İthal Otomobil Satışları	45,4	16,8	-13,2	-2,4	-2,2	13,8	20,3	31,4

* Buzdolabı, çamaşır makinesi, bulaşık makinesi ve fırından oluşan beyaz eşya kapsamına; 2010 yılı Ocak ayından itibaren derin dondurucu ve kurutma makinesi eklenmiştir.

2012 yılının Eylül ayında; otomobil satışları ve ithal otomobil satışları sırasıyla yüzde 23,8 ve yüzde 31,4 oranlarında artmıştır.

II. ÖDEMELER DENGESİ

1. Cari işlemler Dengesi

2012 yılının ilk sekiz ayında ödemeler dengesinde gösterildiği şekliyle, dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 26,3 oranında azalarak 45,2 milyar dolar olmuştur. Aynı dönemde, net hizmet gelirleri yüzde 12,7 oranında artarak 13,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, gelir dengesindeki açık 4,9 milyar olmuştur. 2012 yılının ilk sekiz ayında cari açık, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 33,4 oranında azalarak 36,1 milyar dolar olmuştur.

Tablo 7: Dış Ticaret Dengesindeki Gelişmeler

(Milyon Dolar)

	İhracat		Yüzde Değişme		İthalat		Yüzde Değişme		Dış Ticaret Dengesi	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Ocak	9.551	10.350	22,0	8,4	16.905	17.376	44,6	2,8	-7.354	-7.026
Şubat	10.059	11.750	21,7	16,8	17.520	17.720	48,7	1,1	-7.461	-5.970
Mart	11.811	13.211	19,5	11,9	21.643	20.600	44,1	-4,8	-9.832	-7.390
Nisan	11.873	12.634	26,4	6,4	20.953	19.273	40,2	-8,0	-9.080	-6.639
Mayıs	10.943	13.136	11,7	20,0	21.107	21.750	43,3	3,0	-10.164	-8.613
Haziran	11.350	13.241	18,9	16,7	21.605	20.437	41,8	-5,4	-10.255	-7.196
Temmuz	11.860	12.843	24,0	8,3	21.061	20.765	31,0	-1,4	-9.201	-7.922
Ağustos	11.245	12.845	31,9	14,2	19.679	18.742	27,5	-4,8	-8.434	-5.897
Eylül	10.751	13.013	20,7	21,0	21.204	19.838	35,5	-6,4	-10.453	-6.825
Ekim	11.907		8,6		19.919		15,2		-8.012	
Kasım	11.079		18,1		18.649		8,8		-7.571	
Aralık	12.477		5,5		20.594		0,2		-8.116	
Toplam	134.907		18,5		240.842		29,8		-105.935	

Kaynak: TÜİK

2012 yılı Ocak-Eylül döneminde, geçen yılın aynı dönemine göre, ihracat yüzde 13,7 oranında artarak 113 milyar dolar, ithalat yüzde 2,9 oranında azalarak 176,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmeler çerçevesinde, 2012 yılının ilk üç çeyreğinde yüzde 54,7 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2012 yılının aynı döneminde yüzde 64 olarak gerçekleşmiştir.

Aynı dönemde, imalat sanayii ürünleri ihracatı yüzde 14,2, madencilik ürünleri ihracatı yüzde 10,2 ve tarım ve ormanlık ürünleri ihracatı yüzde 3,1 oranında artmıştır. Söz konusu artışa en fazla katkısı yüzde 435,8 artışla kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller; taklit mücevherci eşyası; metal paralar ihracatı yapmıştır.

Ülke grupları itibarıyla ihracata bakıldığında; 2012 yılının ilk dokuz ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre AB ülkelerine yapılan ihracat yüzde 7,9 oranında azalırken, AB dışı ülke grubuna yapılan ihracat ise yüzde 34,2 oranında artmıştır. OECD ülkelerinin toplam ihracat içindeki payı yüzde 50,4 oranından yüzde 42,7'ye gerilemiştir. Aynı dönemde ilk 20 ülke içinde ihracat artışının en fazla olduğu ülkeler ise sırasıyla İran, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Mısır, Irak ve İsviçre olmuştur.

Tablo 8: Sektörel İhracat

(Milyon Dolar)

	Yıllık		Yüzde	Ocak- Eylül		Yüzde
	2010	2011	Değişme	2011	2012	Değişme
Toplam	113.883	134.907	18,5	99.444	113.023	13,7
Tarım ve Ormancılık	4.935	5.167	4,7	3.418	3.523	3,1
Madencilik	2.687	2.805	4,4	2.048	2.257	10,2
İmalat	105.467	125.963	19,4	93.263	106.546	14,2
<i>Diğer Sektörler Toplamı</i>	639	972	52,2	714	697	-2,4
Seçilmiş Fasıllara Göre İhracat						
Kara taşıtları	13.813	15.803	14,4	11.778	11.067	-6,0
İnci kıymetli taş ve mamülleri	3.747	3.739	-0,2	2.393	12.825	435,8
Demir ve çelik	8.740	11.225	28,4	8.385	8.702	3,8
Kazan-makine-mek.cihaz	9.413	11.561	22,8	8.522	8.872	4,1
Elektrikli makina. cihazlar	7.530	8.874	17,8	6.254	6.904	10,4
Örme giyim eşyası	7.731	8.386	8,5	6.422	6.268	-2,4
Mineral yakıt. mineral yağlar	4.469	6.539	46,3	4.940	5.654	14,5
Demir veya çelikten eşya	4.850	5.748	18,5	4.249	4.413	3,9
Örülmemiş giyim eşyası	4.636	5.124	10,5	3.892	4.088	5,0
Plastik ve mamulleri	3.717	4.580	23,2	3.439	3.750	9,0
Yenilen meyveler	3.491	3.909	12,0	2.418	2.438	0,8
<i>Diğer Fasıllar Toplamı</i>	41.745	49.418	18,4	36.750	38.042	3,5

Kaynak: TÜİK

Tablo 9: Ülke Gruplarına Göre İhracat

(Milyon Dolar)

	Yıllık		Yüzde	Ocak- Eylül		Yüzde
	2010	2011	Değişme	2011	2012	Değişme
AB Ülkeleri	52.685	62.347	18,3	46.950	43.261	-7,9
Türkiye Serbest Bölgeleri	2.084	2.545	22,1	1.805	1.732	-4,1
Diğer Ülkeler	59.114	70.015	18,4	50.688	68.030	34,2
Ülke Grupları						
OECD Ülkeleri	61.492	67.114	9,1	50.130	48.259	-3,7
EFTA Ülkeleri	2.416	1.887	-21,9	1.189	1.541	29,6
Karadeniz Ekonomik İşbirliği	14.456	17.768	22,9	12.897	13.648	5,8
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	7.617	9.292	22,0	6.751	13.893	105,8
Bağımsız Devletler Topluluğu	10.288	13.377	30,0	9.627	10.978	14,0
Türk Cumhuriyetleri	3.921	5.040	28,5	3.655	4.278	17,0
İslam Konferansı Teşkilatı	32.470	37.325	15,0	26.981	42.342	56,9
Toplam	113.883	134.907	18,5	99.444	113.023	13,7

Kaynak: TÜİK

İhracatçı Birliklerinin (TİM) kayıtlarına göre 2012 yılı ilk üç çeyreğinde ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 12,1 oranında artarak 111,5 milyar dolar olmuştur.

Tablo 10: İhracatçı Birlikleri Kayıtlarına Göre İhracat

(Milyon Dolar)

	Eylül		Yüzde Değişme	Ocak-Eylül		Yüzde Değişme
	2011	2012		2011	2012	
TOPLAM	10.623	11.409	7,4	99.444	111.464	12,1
Otomotiv Endüstrisi	1.636	1.503	-8,1	15.018	14.049	-6,5
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	1.222	1.489	21,8	11.906	12.926	8,6
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1.103	1.374	24,6	12.356	12.019	-2,7
Çelik	1.272	1.223	-3,8	11.461	11.824	3,2
Elektrik - Elektronik Mak. Bilişim	1.004	984	-2,0	7.959	8.775	10,2
Tekstil ve Hammaddeleri	628	698	11,2	5.963	5.807	-2,6
Demir ve Demir Dışı Metaller	512	518	1,2	4.733	4.733	0,0
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mam.	454	503	10,8	3.923	4.307	9,8
Makine ve Aksamaları	369	419	13,7	3.579	3.939	10,1
Madencilik Ürünleri	321	365	13,8	2.862	3.013	5,3
İklimlendirme Sanayii	300	331	10,3	2.875	2.816	-2,1
Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	271	328	20,8	2.476	2.821	13,9
Çimento Cam Seramik ve Toprak	272	251	-7,7	2.413	2.344	-2,8
Fındık ve Mamulleri	163	192	17,3	1.145	1.245	8,8
<i>Diğer Sektörler Toplamı</i>	<i>1.096</i>	<i>1.231</i>	<i>12,3</i>	<i>10.776</i>	<i>20.846</i>	<i>93,5</i>

Kaynak: TİM

2012 yılı ilk üç çeyreğinde ithalat yüzde 2,9 oranında azalarak 176,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, ara malı ithalatı geçen yıla göre yüzde 0,6 oranında artarken, sermaye malları ithalatı yüzde 11,2 oranında tüketim malları ithalatı ise yüzde 13,5 oranında azalmıştır. İthal enerji fiyatlarındaki artışın da etkisiyle enerji ithalatı yüzde 12,6 oranında artmıştır. Aynı dönemde ithalatla en büyük paya sahip ürünler mineral yakıtlar ve yağlar, makina-teçhizat, kıymetli madenler ve taşlar, demir-çelik ve kara taşıtları olmuştur.

Tablo 11: Geniş Ekonomik Gruplara Göre İthalat

(Milyon Dolar)

	Yıllık		Yüzde Değişme	Ocak-Eylül		Yüzde Değişme
	2010	2011		2011	2012	
Toplam İthalat	185.544	240.842	29,8	181.679	176.500	-2,9
Yatırım Malları	28.818	37.271	29,3	27.941	24.807	-11,2
Ara malları	131.445	173.140	31,7	130.665	131.426	0,6
Tüketim Malları	24.735	29.692	20,0	22.490	19.459	-13,5
Diğer	546	739	35,3	583	809	38,8
Enerji İthalatı (27. Fasil)	38.497	54.113	40,6	39.271	44.205	12,6
Enerji Dışı İthalat	147.047	186.729	27,0	142.408	132.296	-7,1

Kaynak: TÜİK

Tablo 12: Seçilmiş Fasillara Göre İthalat

(Milyon Dolar)

	Yıllık		Yüzde Değişme	Ocak-Eylül		Yüzde Değişme
	2010	2011		2011	2012	
Toplam İthalat	185.544	240.842	29,8	181.679	176.500	-2,9
-Mineral yakıt. yağlar	38.497	54.118	40,6	39.271	44.205	12,6
-Kazan. makine. mek. cihaz	21.267	27.111	27,5	20.485	19.175	-6,4
-Demir ve çelik	16.121	20.424	26,7	15.255	14.917	-2,2
-Elek. Makine ve cihazlar	14.642	16.835	15,0	12.596	11.799	-6,3
-Kara taşıtları	13.419	17.184	28,1	12.714	10.247	-19,4
-Plastik ve mamulleri	9.730	12.579	29,3	9.769	9.451	-3,3
-İnci, kıymetli taş ve mam.	3.037	7.022	131,2	5.832	7.334	25,8
-Organik kimyasal ürünler	4.400	5.504	25,1	4.273	3.845	-10,0
-Optik alet ve cihazlar	3.438	4.116	19,7	3.080	2.922	-5,1
-Hava taşıtları,uzay araçları	3.156	3.933	24,6	3.205	2.763	-13,8
-Eczacılık ürünleri	4.410	4.697	6,5	3.408	2.897	-15,0
<i>-Diğer Fasıllar Toplamı</i>	<i>53.427</i>	<i>67.318</i>	<i>26,0</i>	<i>51.791</i>	<i>46.944</i>	<i>-9,4</i>

Kaynak: TÜİK

a. Hizmetler Dengesi

2011 yılında 18 milyar dolar olarak gerçekleşen net turizm gelirleri, 2012 yılının ilk üç çeyreğinde yüzde 2 oranında artarak 14,5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 yılının Ocak-Ağustos döneminde hizmetler başlığının diğer önemli bir kalemi olan taşımacılık kaleminde yüzde 48,2 oranında artarak 2,3 milyar dolar tutarında net gelir elde edilmiştir. İnşaat hizmetlerinden elde edilen döviz geliri ise bir önceki yıla göre yüzde 64 oranında artarak 725 milyon dolar olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda, 2011 yılının ilk sekiz ayında toplam 11,7 milyar dolar fazla veren hizmetler dengesi kalemi, 2012 yılının aynı döneminde yüzde 12,7 oranında artış göstererek 13,1 milyar dolar fazla vermiştir.

b. Gelir Dengesi

2011 yılında 7,8 milyar dolar olarak kaydedilen gelir dengesindeki net çıkış 2012 yılının Ocak-Ağustos döneminde 4,9 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılının Ocak-Ağustos döneminde yatırım geliri başlığı altında yer alan doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlar kaleminde görülen net çıkışlar sırasıyla 1.479, 726 ve 2.510 milyon dolar olmuştur. Diğer yatırımların alt bileşenlerinden olan faiz giderleri ise aynı dönemde yüzde 17,9 oranında artarak 3,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

c. Cari Transferler

2011 yılında 1,7 milyar dolar olarak gerçekleşen cari transferler, 2012 yılının ilk sekiz ayında 824 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Cari transfer hesabı altında yer alan işçi gelirleri ise 2011 yılının aynı dönemine göre yüzde 20,4 oranında azalarak 545 milyon dolar olarak kaydedilmiştir.

Tablo 13: Cari İşlemler Dengesi

	Yıllık		Ocak-Ağustos	
	2010	2011	2011	2012
I. Dış Ticaret Dengesi	-56.445	-89.092	-61.339	-45.191
1.İhracat f.o.b.	113.883	134.906	88.692	100.055
2.İthalat c.i.f.	-185.544	-240.841	-160.475	-156.649
3.Diğer	15.216	16.843	10.444	11.403
II. Hizmetler Dengesi (Net)	15.493	17.996	11.662	13.138
1.Taşımacılık	1.482	2.230	1578	2338
2.Turizm	15.981	18.044	11.514	12.266
3.İnşaat Hizmetleri	859	838	442	725
4.Sigorta Hizmetleri	-469	-407	-251	-257
5.Finansal Hizmetler	-234	-690	-461	-436
6.Diğer Ticari Hizmetler	-1.340	-1.428	-788	-1000
7.Resmi Hizmetler	-869	-1.049	-696	-587
8.Diğer Hizmetler	83	458	324	89
III. Gelir Dengesi	-7.139	-7.779	-5.571	-4.853
1. Ücret Ödemeleri	-130	-163	-101	-138
2. Yatırım Geliri	-7.009	-7.616	-5.470	-4.715
Doğrudan Yatırımlar	-2.185	-2.775	-2.310	-1479
Portföy Yatırımları	-491	-899	-737	-726
Diğer Yatırımlar	-4.333	-3.942	-2423	-2510
Faiz Geliri	1.094	1.207	728	1206
Faiz Gideri	-5.427	-5.149	-3.151	-3.716
Uzun Vade	-5.107	-4.497	-2755	-2.923
Kısa Vade	-320	-652	-396	-793
IV. Cari Transferler	1.448	1.734	1038	824
Cari İşlemler Dengesi	-46.643	-77.141	-54.210	-36.082

Kaynak: TCMB

2. Sermaye Hareketleri Dengesi ve Uluslararası Rezervler

2011 yılını 65,7 milyar dolar tutarında net girişle kapatan sermaye ve finans hesabına bakıldığında; 2012 yılının ilk sekiz ayında doğrudan, portföy ve diğer yatırımlar şeklinde olmak üzere 47,6 milyar dolar tutarında net sermaye girişinin gerçekleştiği görülmektedir. Aynı dönemde yurt dışında yerleşik kişilerin yurt içinde yaptıkları net doğrudan yatırımlar bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8,8 oranında azalarak 9,6 milyar dolar olmuştur. Doğrudan yatırımlar altında yer alan yurt dışında yerleşik kişilerin net gayrimenkul alımları ise aynı dönemde 1.563 milyon dolara ulaşmıştır. Söz konusu dönemde yurt içinde yerleşik kişilerin yurt dışında yaptıkları net doğrudan yatırımlar yüzde 78,8 oranında artarak 2,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmeler sonucunda doğrudan yatırımlarda gerçekleşen net sermaye girişi yüzde 23,8 oranında azalarak 6,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu rakam 2011 yılında 13,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2011 yılında 22 milyar dolar olan portföy yatırımlarından net sermaye girişi, 2012 yılının Ocak-Ağustos döneminde yüzde 16,4 oranında artarak 20,3 milyar dolara ulaşmıştır. Söz konusu dönemde, yurtdışında yerleşik kişiler borçlanma senedi piyasasında 10,4 milyar dolar tutarında DİBS alımı, 237 milyon dolar tutarında özel sektöre ait iç borçlanma senedi alımı gerçekleştirirken, Hazine Müsteşarlığı ve özel sektör tarafından ihraç edilen yurt dışı tahvillerin net büyüklüğü sırasıyla 2,3 milyar dolar ve 2,3 milyar dolar olmuştur.

Tablo 14: Sermaye Hareketleri

(Milyon Dolar)

	Yıllık		Ocak-Ağustos	
	2010	2011	2011	2012
Sermaye ve Finans Hesapları	43.910	65.725	45.184	31.839
1. Doğrudan Yatırımlar	7.574	13.569	8.969	6.833
Yurtdışında	-1.464	-2.466	-1540	-2.754
Yurtiçinde	9.038	16.035	10.509	9.587
2. Portföy Yatırımları	16.093	21.986	17.456	20.313
Varlıklar	-3.524	2.688	2181	2711
Yükümlülükler	19.617	19.298	15.275	17.602
-Hisse Senetleri	3.468	-986	-1.218	2393
-Borç Senetleri	16.149	20.284	16.493	15.209
3. Diğer Yatırımlar	33.103	28.387	23.442	20.428
Varlıklar	7.012	11.310	6.850	3.008
Yükümlülükler	26.091	17.077	16.592	17.420
-Ticari Krediler	2.142	1.967	2653	2189
-Krediler	9.697	18.963	14.583	5103
-Genel Hükümet	1.421	-781	-225	-1357
-Bankalar	12.913	12.447	9.112	2625
-Diğer Sektörler	-4.637	7.297	5.696	3.835
-Mevduatlar	13.788	-4.359	-1.081	9.736
-Diğer Yükümlülükler	464	506	437	392
4. Rezerv Varlıklar	-12.809	1.813	-4.662	-15735
Net Hata Noksan	2.733	11.416	9.026	4.243

Kaynak: TCMB

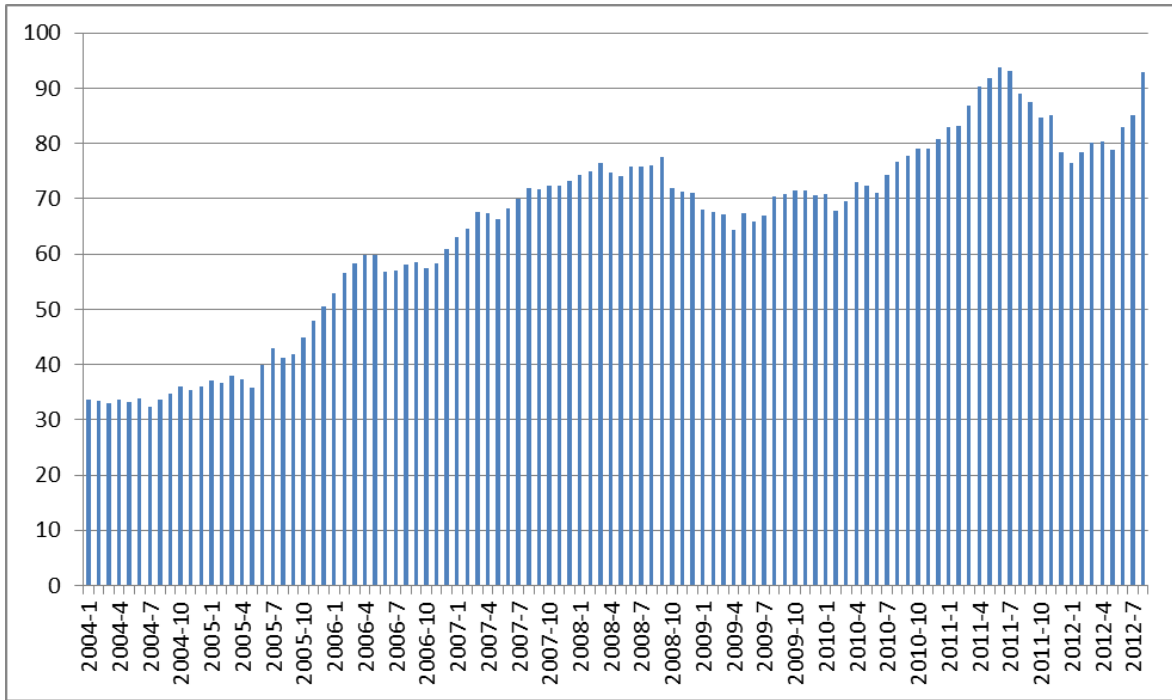
Diğer yatırımlar kaleminde ilk sekiz ayında, 2011 yılında 23,4 milyar dolar, 2012 yılında ise 20,4 milyar dolar net giriş gerçekleşmiştir. 2012 yılına ait ilk sekiz ayda, genel hükümet 1,4 milyar dolar net kredi ödeyicisi olurken bankalar ve diğer sektörler 2,6 ve 3,8 milyar dolar net kredi kullanımında bulunmuştur.

2011 yılında resmi rezervler 1,8 milyar dolar azalırken yılın ilk sekiz ayında 15,7 milyar dolar artmıştır. Ayrıca, aynı dönemde net hata ve noksan kalemi 4,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2010 yılı sonunda 80,7 milyar dolar seviyesinde bulunan Merkez Bankası brüt rezervleri geçici verilere göre 2011 yılı sonunda 78,5 milyar dolara gerilemiş ve 2012 yılı Ağustos ayı sonunda 93 milyar dolara ulaşmıştır. 2011 yılının ikinci yarısında, AB borç krizi ve ABD ekonomisine ilişkin riskler ve kaygılar nedeniyle yaşanan sermaye çıkışlarına karşılık Merkez Bankasının ihale ve/veya doğrudan müdahale yoluyla döviz satımı gerçekleştirmesi, rezervlerdeki azalmanın temel nedenidir.

Şekil 2: Merkez Bankası Uluslararası Rezervleri

(Milyar Dolar)

Kaynak: TCMB

III. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ

2012 yılı Ocak-Eylül döneminde merkezi yönetim bütçesi gelirleri 243,7 milyar TL, harcamaları ise 258 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Yılın ilk dokuz ayında, 2011 yılı aynı dönemine kıyasla merkezi yönetim bütçesi gelirleri yüzde 10,2, harcamaları ise yüzde 16,8 oranında artış göstermiş, böylece 2011 yılı ilk dokuz ayında 0,2 milyar TL fazla veren merkezi yönetim bütçesi 2012 yılı aynı döneminde 14,4 milyar TL açık vermiştir. Bu dönemde, faiz dışı fazla ise 25,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılı Ocak-Eylül dönemi itibarıyla ekonomik aktivitede beklenen ılımlı yavaşlamaya paralel olarak merkezi yönetim bütçesi vergi gelirlerinde 2011 yılı aynı dönemine göre sınırlı bir artış meydana gelmiş, bu dönemde genel bütçe vergi gelirleri 201,9 milyar TL olmuştur. Böylece 277,7 milyar TL olan vergi gelirleri hedefinin yüzde 72,7'si bu dönemde gerçekleşmiştir. Personel giderleri, cari giderler ve cari transferlerde yaşanan hızlı artışların etkisiyle 2011 yılı Ocak-Eylül dönemine göre merkezi yönetim bütçesi faiz dışı harcamaları yüzde 17,4 oranında artarken; faiz giderleri önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13,7 oranında artmış, böylece 2011 yılı aynı dönemine göre toplam harcamalarda yüzde 16,8 oranında bir artış meydana gelmiştir. Bütçe başlangıç ödeneğine göre harcamaların gerçekleşme oranı ise yüzde 73,5 olmuştur.

Tablo 15: Merkezi Yönetim Bütçesi Büyüklükleri

Milyon TL	Ocak-Eylül		Değişim (%)	2012 Bütçe Tahmini	Gerç. Oranı (%)
	2011	2012			
Gelirler	221.102	243.691	10,2	329.845	73,9
Genel Bütçe Gelirleri	214.170	235.144	9,8	321.726	73,1
Vergi Gelirleri	188.378	201.939	7,2	277.677	72,7
Vergi Dışı Gelirler	22.203	28.613	28,9	31.138	91,9
Sermaye Gelirleri	2.364	1.916	-19,0	11.458	16,7
Alınan Bağış ve Yardımlar	1.023	1.376	34,6	1.183	116,3
Alacaklardan Tahsilat	202	1.301	544,5	269	482,8
Özel Bütçe Gelirleri	5.182	6.545	26,3	6.091	107,5
Düzenleyici ve Denet. Kurullar	1.750	2.002	14,4	2.028	98,7
Harcamalar	220.869	258.041	16,8	350.948	73,5
Faiz Dışı Harcamalar	186.105	218.508	17,4	300.698	72,7
Personel Giderleri	55.472	65.903	18,8	81.692	80,7
Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi	9.442	10.900	15,4	14.279	76,3
Mal ve Hizmet Alımları	20.547	20.364	-0,9	28.859	70,6
Cari Transferler	80.022	97.185	21,4	130.220	74,6
Sermaye Giderleri	14.533	15.619	7,5	27.914	56,0
Sermaye Transferleri	2.668	2.582	-3,2	4.243	60,8
Borç Verme	3.421	5.955	74,0	8.625	69,0
Yedek Ödenek	0	0	0,0	4.867	0,0
Faiz Harcamaları	34.764	39.533	13,7	50.250	78,7
Bütçe Dengesi	234	-14.350	-6239,9	-21.104	68,0
Faiz Dışı Denge	34.998	25.183	-28,0	29.146	86,4

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2012 yılı ilk dokuz ayında, genel bütçe gelirleri bir önceki yıla göre yüzde 9,8 oranında artarak 235,1 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Genel bütçe gelirleri içerisinde, 2011 yılına göre vergi gelirleri yüzde 7,2 oranında artarak 201,9 milyar TL olurken, vergi dışı gelirler TCMB'nin bütçeye 5,7 milyar TL'lik temettü aktarımıyla yüzde 28,9 oranında artmış ve 28,6 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Özel bütçe gelirleri ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 26,3 oranında artarak 6,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Ocak-Eylül döneminde gelir, kar ve sermaye kazancı üzerinden alınan vergilerden gelir vergisi tahsilâtı önceki yılın aynı dönemine göre istihdam ve ücretlerdeki artışlara paralel olarak yüzde 14,7 oranında artarak 41 milyar TL olmuştur. Kurumlar vergisi ise yüzde 6,3 oranında artarak 21 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Böylece gelir, kar ve sermaye kazancı üzerinden alınan vergiler önceki yılın ilk dokuz ayına göre yüzde 11,7 oranında artarak 62 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde yapılan Motorlu Taşıtlar Vergisi tahsilâtı ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 12,4 oranında artarak 6,1 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Tablo 16: Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri

Milyon TL	Ocak-Eylül		Değişim (%)	2012 Bütçe Hedefi	Gerç. Oranı (%)
	2011	2012			
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	221.102	243.691	10,2	329.845	73,9
Genel Bütçe Gelirleri	214.170	235.144	9,8	321.726	73,1
Vergi Gelirleri	188.378	201.939	7,2	277.677	72,7
Gelir, Kar ve Ser. Kaz. Üz. Al. Ver.	55.482	62.000	11,7	80.955	76,6
Gelir Vergisi	35.776	41.047	14,7	53.804	76,3
Kurumlar Vergisi	19.705	20.952	6,3	27.151	77,2
Mülkiyet Üzerinden Al. Ver.	5.649	6.325	12,0	6.982	90,6
Motorlu Taşıtlar Vergisi	5.472	6.148	12,4	6.693	91,9
Ver. Ve İnt. Vergisi	178	176	-0,6	289	61,1
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Ver.	76.919	82.148	6,8	114.150	72,0
Dahilde Alınan KDV	23.408	24.049	2,7	33.602	71,6
ÖTV	46.738	50.258	7,5	70.590	71,2
Petrol ÖTV	24.897	25.310	1,7	36.484	69,4
Motorlu Taşıt ÖTV	5.738	5.756	0,3	7.361	78,2
Tütün ÖTV	11.612	14.094	21,4	19.218	73,3
Alkollü İçkiler ÖTV	2.823	3.298	16,8	4.502	73,3
Dayanıklı Tük. Malları ÖTV	1.484	1.596	7,5	2.765	57,7
BSMV	3.087	4.043	30,9	4.545	88,9
Özel İletişim Vergisi	3.300	3.344	1,3	4.848	69,0
Şans Oyunları Vergisi	385	453	17,7	564	80,4
Uluslararası Tic. ve Mua. Alınan Ver.	39.185	39.147	-0,1	58.922	66,4
İthalde Alınan KDV	35.782	35.109	-1,9	53.944	65,1
Diğer	3.402	4.038	18,7	4.979	81,1
Diğer Vergiler	88	67	-23,6	94	71,6
Harçlar	6.276	6.909	10,1	9.277	74,5
Damga Vergisi	4.780	5.343	11,8	7.297	73,2
Vergi Dışı Gelirler	22.203	28.613	28,9	31.138	91,9
Sermaye Gelirleri	2.364	1.916	-19,0	11.458	16,7
Alınan Bağış ve Yardımlar	1.023	1.376	34,6	1.183	116,3
Alacaklardan Tahsilât	202	1.301	544,5	269	482,8
Özel Bütçe Gelirleri	5.182	6.545	26,3	6.091	107,5
Düz. ve Denet. Kurumların Gelirleri	1.750	2.002	14,4	2.028	98,7

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Yurtiçi talepteki artışın ılımlı şekilde yavaşlaması dâhilde alınan mal ve hizmet vergileri tahsilâtını da etkilemiştir. Dâhilde alınan KDV tahsilâtı 2012 yılı ilk dokuz ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 6,8 oranında artarak 82,1 milyar TL olmuştur. BSMV tahsilâtının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 30,9 oranında artmasına karşın, Özel Tüketim Vergisi yüzde 7,5 oranında artarken dahilde alınan KDV ve Özel İletişim Vergisi tahsilâtlarındaki artışlar sınırlı düzeyde olmuştur.

Döviz kurlarındaki artışa ilave olarak cari açığı azaltmaya yönelik tedbirlerin de etkisiyle 2012 yılı dokuz ayında, uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergilerden elde edilen tahsilatlarda 2011 yılı aynı dönemine göre yüzde 0,1 oranında azalma olmuştur. Söz konusu azalmada, ithalde alınan KDV tahsilatının önceki yıl aynı dönemine göre yüzde 1,9 oranındaki daralma etkili olmuştur.

Harç gelirleri tahsilatı, 2011 yılı aynı dönemine göre yüzde 10,1 oranında artarak 6,9 milyar TL olurken damga vergisi tahsilatı yüzde 11,8 oranında artarak 5,3 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Ayrıca Eylül ayı sonu itibarıyla 6111 Sayılı Kanun kapsamında tahsil edilen genel bütçe vergi gelirleri, teşebbüs mülkiyet gelirleri ile faiz, pay ve ceza gelirleri toplam tutarı 19,3 milyar TL olmuştur.

2012 yılının ilk üç çeyreğinde merkezi yönetim bütçesi faiz dışı harcamaları önceki yıl aynı dönemine göre yüzde 17,4 oranında artarak 218,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Faiz dışı harcamalar içerisinde personel giderleri, ücret ve maaşlara yapılan artış ile Ocak ayında verilen 2,68 oranındaki enflasyon farkı zammının etkisi ile yapılan ilave istihdamlar ve bazı çalışanlara yönelik ücret iyileştirmeleri sonucunda önceki yıla göre yüzde 18,8 oranında artarak 65,9 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 17: Merkezi Yönetim Bütçesi Harcamaları

Milyon TL	Ocak-Eylül		Değişim (%)	2012 Bütçe Baş. Ödeneği	Gerç. Oranı (%)
	2011	2012			
Merkezi Yönetim Bütçe Harcamaları	220.869	258.041	16,8	350.948	73,5
Faiz Dışı Harcamalar	186.105	218.508	17,4	300.698	72,7
Personel Giderleri	55.472	65.903	18,8	81.692	80,7
Sos. Güv. Kur. Devlet Primi	9.442	10.900	15,4	14.279	76,3
Mal ve Hizmet Alımları	20.547	20.364	-0,9	28.859	70,6
Sağlık Harcamaları	3.969	423	-89,3	906	46,7
Diğer	16.577	19.941	20,3	27.953	71,3
Cari Transferler	80.022	97.185	21,4	130.220	74,6
KİT Görev Zararları	37	781	1994,9	2.476	31,5
Sos. Güv. Kuruluşları	41.148	51.346	24,8	71.155	72,2
Gelirden Ayrılan Paylar	22.805	25.133	10,2	33.876	74,2
Tarımsal Destekleme	5.787	6.833	18,1	7.180	95,2
Diğer	10.245	13.092	27,8	15.533	84,3
Sermaye Giderleri	14.533	15.619	7,5	27.914	56,0
Sermaye Transferleri	2.668	2.582	-3,2	4.243	60,8
Borç Verme	3.421	5.955	74,0	8.625	69,0
Yurtiçi	2.852	5.554	94,8	8.204	67,7
Yurtdışı	570	400	-29,7	421	95,1
Yedek Ödenek	0	0	0,0	4.867	
Faiz Harcamaları	34.764	39.533	13,7	50.250	78,7
İç Borç Faizi	28.412	32.625	14,8	40.495	80,6
Dış Borç Faizi	5.933	6.471	9,1	7.780	83,2
Diğer Faiz Gid. ve Türev Ürün Gid.	419	437	4,3	1.975	22,1

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Mal ve hizmet alım giderleri, yeşil kart sahiplerinin ilaç ve tedavi giderlerinin sosyal güvenlik kurumları tarafından karşılanacak olması sonucunda sağlık giderlerinde gerçekleşen yüzde 89,3 oranındaki azalmaya karşın diğer mal ve hizmet alımları kalemlerinde ortaya çıkan yüzde 20,3

düzeyinde artışla birlikte geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 0,9 oranında azalarak 20,4 milyar TL olmuştur.

Cari transferlerde; Sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferler, 6111 sayılı Kanun kapsamında gecikmiş prim alacaklarının yapılandırılmasının etkisiyle düşük gerçekleşen 2011 yılı aynı dönemine göre yüzde 24,8 oranında artarak 51,3 milyar TL olmuştur. Bu dönemde, tarımsal desteklemeye yönelik transferler geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 18,1 oranında artarak 6,8 milyar TL olurken, genel bütçe vergi gelirlerinden mahalli idarelere ve fonlara ayrılan paylar ise yüzde 10,2 oranında artarak 25,1 milyar TL olmuştur. Böylece cari transferler, 2012 yılı Ocak-Eylül döneminde önceki yıl aynı dönemine göre yüzde 21,4 oranında artarak 97,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Bu dönemde sermaye giderleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7,5 artarak 15,6 milyar TL olurken, borç verme geçen yıla göre önemli oranda artmış ve 6 milyar TL olmuştur. Borç vermede gözlenen yüksek oranlı artışta TCDD'ye yapılan 2,7 milyar TL tutarındaki transfer etkili olmuştur. Yni dönemde sermaye transferleri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3,2 azalarak 2,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılı ilk dokuz ayında merkezi yönetim bütçesi faiz harcamaları 2011 yılı aynı dönemine göre yüzde 13,7 oranında artarak 39,5 milyar TL olarak gerçekleşmiş, faiz harcamaları için ayrılan 50,3 milyar TL'lik bütçe ödeneğinin yüzde 78,7'si kullanılmıştır. Bu dönemde, iç borç faiz ödemeleri 32,6 milyar TL, dış borç faiz ödemeleri 6,5 milyar TL olarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 18: Merkezi Yönetim Bütçesi Borç Stoku

Milyon TL	2011 (Yılsonu)	2012 (Eylül)	Değişme (%)
Merkezi Yönetim Brüt Borç Stoku	518.343	530.474	2,3
İç Borç Stoku	368.778	387.675	5,1
Devlet Tahvili	368.778	385.361	4,5
Hazine Bonosu	0	2.314	0,0
Dış Borç Stoku	149.565	142.799	-4,5
Uluslararası tahvil	87.885	87.248	-0,7
Kredi	61.680	55.551	-9,9
Borç Stoku Döviz-Faiz Yapısı	518.343	530.474	2,3
TL-Sabit Faizli	188.707	203.524	7,9
TL-Değişken Faizli	176.327	184.151	4,4
Döviz Cinsinden ve Döviz Endeksli	153.310	142.799	-6,9
Sabit Faizli	118.266	112.370	-5,0
Değişken Faizli	35.044	30.429	-13,2
İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi (Ay)	44,7	60,5	
TL Cinsi Sabit Faizli İç Borçlanmanın Ortalama Maliyeti	8,7	9,1	

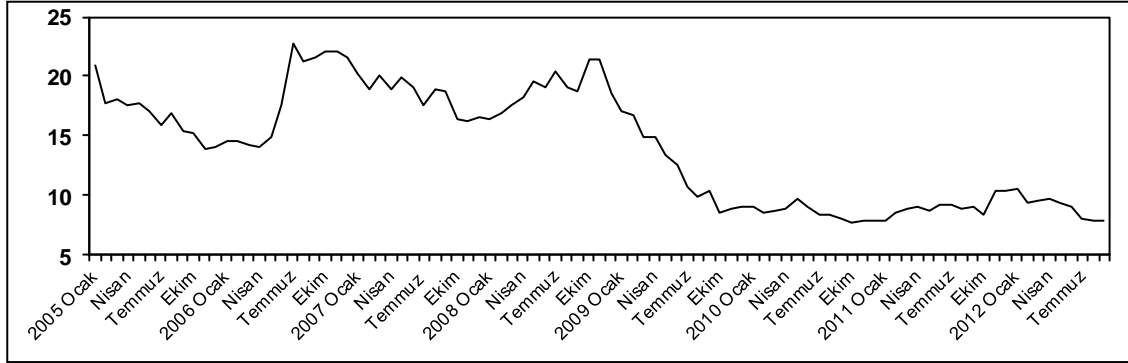
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

2012 yılı Ocak-Eylül döneminde merkezi yönetim brüt borç stoku 2011 yılsonuna göre yüzde 2,3 oranında artarak 530,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, iç borç stoku yüzde 5,1 oranında artarak 387,7 milyar TL olurken, dış borç stoku yüzde 4,5 oranında azalarak 142,8 milyar TL'ye gerilemiştir. Yürütülen borçlanma stratejisine de bağlı olarak TL cinsinden sabit faizli borçlar 2011 yılsonuna göre yüzde 7,9 oranında artarken, TL cinsinden değişken faizli borçlar ise yüzde 4,4 oranında artmıştır. Buna karşın, döviz cinsinden ve döviz endeksli borçlar 2011 yılsonuna göre yüzde 6,9 oranında azalmıştır.

2011 yılında 44,7 ay olarak gerçekleşen iç borçlanmanın ortalama vadesi, 2012 yılı ilk dokuz aylık döneminde 60,5 ay olmuştur. 2011 yılında yüzde 8,7 olarak gerçekleşen TL cinsi sabit

faizli iç borçlanmanın ağırlıklı ortalama maliyeti ise, bu dönemde yüzde 9,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Şekil 3 : İç Borçlanma Faiz Oranı (Yıllık Bileşik)

IV. PARASAL BÜYÜKLÜKLER VE MALİ PİYASALARDAKİ GELİŞMELER

2012 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 2011 yılı sonuna göre, Net Dış Varlıklar yaklaşık 24,9 milyar dolar, İç Döviz Yükümlülükleri 24,6 milyar dolar artmıştır. Varlık ve yükümlülük kalemlerinde görülen bu gelişme neticesinde Merkez Bankası Net Döviz Pozisyonu aynı dönemde 292 milyon dolar artarak 42,3 milyar dolara yükselmiştir. Bu dönemde Merkez Bankası Net Rezervleri 16,6 milyar dolar artarak 94,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 19: Merkez Bankası Net Döviz Pozisyonu*

(Milyon Dolar)

	2009	2010	2011	2012		
	Aralık	Aralık	Aralık	Temmuz	Ağustos	Eylül
Net Döviz Pozisyonu	37.271,8	50.277,5	41.987,3	39.589,5	40.877,0	42.278,8
- Net Dış Varlıklar	61.431,3	74.108,8	79.375,6	91.024,9	100.791,4	104.276,6
Net Rezervler	70.237,3	80.211,7	77.828,3	83.913,5	92.581,5	94.392,1
KMDTH ve SDMH(-)**	12.888,8	11.344,8	9.167,3	7.755,3	7.555,1	7.371,8
Diğer	4.082,8	5.241,9	10.714,5	14.866,8	15.765,0	17.256,4
- İç Döviz Yükümlülükleri	24.159,5	23.831,4	37.388,3	51.435,4	59.914,3	61.997,8
Döviz Olarak Takip Olunan Mev.	10.562,2	4.850,4	4.346,0	4.210,8	3.684,5	4.564,5
Hazine Mevduatı	8.739,8	4.444,2	3.808,9	3.688,1	3.288,2	4.284,8
Bankaların Döviz Mevduatı	13.597,3	18.980,9	33.042,3	47.224,6	56.229,8	57.433,4

Kaynak: TCMB günlük vaziyet

*Ayın son Cuma günü itibarıyla

** KMDTH: Kredi Mektuplu Döviz Tevdiat Hesabı, SDMH: Süper Döviz Mevduat Hesabı

Merkez Bankası Net İç Varlıkları 2012 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla -14,3 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde, Net İç Varlıkları oluşturan Toplam İç Krediler 375 milyon TL seviyesinde, Diğer İç Varlıklar kalemi ise -14,7 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Toplam İç Krediler kaleminin alt detaylarını oluşturan kalemlerden Değerleme Hesabı 2011 yılı sonuna göre 5,8 milyar TL artmıştır.

Bilançonun pasif kalemleri incelendiğinde, 2012 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 2011 yılı sonuna göre Merkez Bankası Parasının 7,9 milyar TL artarak 61 milyar TL seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu dönemde, Rezerv Parada 10,9 milyar TL tutarında azalış yaşanırken, APİ'den Borçlar kaleminde 12,9 milyar TL tutarında artış görülmüştür. Aynı dönemde Rezerv Paranın alt kalemlerinden Emisyon 5,7 milyar TL artarken, Bankalar Serbest Mevduatı 16,7 milyar TL azalmıştır.

Tablo 20: Merkez Bankası Analitik Bilançosu*

(Milyon TL)

	2009	2010	2011	2012		
	Aralık	Aralık	Aralık	Temmuz	Ağustos	Eylül
Net Döviz Pozisyonu+Net İç Varlıklar = MBP	50.731,8	70.617,3	53.153,6	58.346,7	59.651,5	61.034,6
Net Döviz Pozisyonu(NDP)	56.120,2	77.729,0	80.048,8	71.823,3	73.864,8	75.340,8
- Net Dış Varlıklar	92.497,2	114.572,3	151.329,5	165.137,4	182.130,0	185.820,9
- İç Döviz Yükümlülükleri	36.376,9	36.843,3	71.280,7	93.314,1	108.265,2	110.480,1
Net İç Varlıklar (I+II)	-5.388,4	-7.111,7	-26.895,2	-13.476,6	-14.213,3	-14.306,2
I- Top. İç Kred. (1+2+3+4+5)	4.121,6	1.368,4	-9.407,5	731,0	437,5	375,4
1- Hazinesin Borçları	8.645,8	7.924,9	7.741,3	8.043,6	8.148,1	8.199,8
a. DİBS	8.708,3	8.023,0	7.816,5	8.105,4	8.249,8	8.301,4
b. Döviz Endekli DİBS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
c. Diğer	-62,5	-98,1	-75,2	-61,8	-101,7	-101,6
2- Değerleme Hesabı	-5.010,1	-7.445,9	-20.198,7	-13.992,7	-14.393,5	-14.353,1
3- IMF Acil Yardımı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4 - Bankalara Açılan Krd.	485,8	889,3	3.049,9	6.680,1	6.682,9	6.528,7
5- TMSF'na Kullan. Krd.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
II- Diğer	-9.510,0	-8.480,0	-17.487,6	-14.207,6	-14.650,8	-14.681,6
REZERV PARA	64.723,5	75.987,0	84.047,4	72.679,4	71.774,3	73.125,5
Emisyon	38.340,3	48.937,6	55.103,2	57.529,3	60.095,7	60.822,3
Bankalar Zor. Karş.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar Serbest Mevduat	26.178,7	26.806,0	28.782,1	14.934,7	11.436,5	12.050,2
Diğer	204,5	243,5	162,2	215,5	242,1	253,0
PARASAL TABAN	45.806,1	65.073,9	44.918,7	55.191,1	42.022,4	46.908,6
APİ'den Borçlar	-18.917,4	-10.913,1	-39.128,7	-17.488,4	-29.751,9	-26.216,9
MERKEZ BANKASI PARASI	50.731,9	70.617,3	53.153,6	58.346,7	59.651,5	61.034,6
Kamu Mevduatı	4.925,8	5.543,4	8.234,9	3.155,6	17.629,1	14.126,1

Kaynak: TCMB günlük vaziyet

* Rakamlar ayın son cuma günü itibarıyladır. Topamlar yuvarlama sonucu tutmayabilir.

Tablo 21: Parasal Büyüklüklerdeki Gelişmeler

(Yüzde Değişme)

	2012 Eylül / 2012 Ağustos	2012 Eylül/ 2011 Aralık	2012 Eylül/ 2011 Eylül
Emisyon	1,21	14,38	5,68
Rezerv Para	1,88	-14,50	-40,77
M1	0,11	10,77	3,48
M2	1,23	7,17	7,37
TÜFE	1,03	3,34	9,19

2012 yılı Eylül ayı itibarıyla bir önceki ay sonuna göre dolaşımdaki parada yaşanan artışa karşın vadesiz TL mevduatındaki yüksek düşüş sonucunda, M1 para arzı yüzde 0,11 oranında sınırlı ölçüde artmıştır. Aynı dönemde M1 para arzındaki sınırlı artışa karşın vadeli TL ve YP mevduatındaki artışın etkisiyle M2 para arzı yüzde 1,23 oranında artış göstermiştir. 2011 yılı sonuna göre bakıldığında ise, M1 para arzının yüzde 10,77; M2 para arzının ise yüzde 7,17 oranında arttığı görülmektedir.

Tablo 22. Merkez Bankası Faiz Oranlarında Gelişmeler

PPK Toplantı Tarihleri	Faiz Kararı (1)	Politika Faizi (1)	Gecelik Borçlanma	Gecelik Borç Verme
20.Oca.11	0,25 indirildi	6,25	1,5	9,0
15.Şub.11	Değişiklik yapılmadı	6,25	1,5	9,0
23.Mar.11	Değişiklik yapılmadı	6,25	1,5	9,0
21.Nis.11	Değişiklik yapılmadı	6,25	1,5	9,0
25.May.11	Değişiklik yapılmadı	6,25	1,5	9,0
23.Haz.11	Değişiklik yapılmadı	6,25	1,5	9,0
21.Tem.11	Değişiklik yapılmadı	6,25	1,5	9,0
04.Ağu.11. (2)	0,50 indirildi	5,75	5,0	9,0
23.Ağu.11	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	9,0
20.Eyl.11	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	9,0
20.Eki.11	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	12,5
23.Kas.11	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	12,5
22.Ara.11	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	12,5
24.Oca.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	12,5
21.Şub.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	11,5
27.Mar.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	11,5
18.Nis.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	11,5
29.May.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	11,5
21.Haz.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	11,5
19.Tem.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	11,5
16.Ağu.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	11,5
18. Eyl.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	10,0
18. Eki.12	Değişiklik yapılmadı	5,75	5,0	9,5

Kaynak: TCMB

(1) Merkez Bankası politika faiz oranındaki karar ve oran.

(2) Para Politikası Kurulunun olağanüstü toplantısında alınan karardır.

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu (PPK), 2012 yılı üçüncü çeyreğinde düzenlediği toplantılarda politika faizinde ve gecelik borçlanma faizinde değişikliğe gitmezken gecelik borç verme faiz oranını, 18 Eylül 2012 tarihinde 150 baz puan ve 18 Ekim 2012 tarihinde 50 baz puan indirerek yüzde 9,5 düzeyine çekmiştir.

Tablo 23. Merkez Bankası Karşılık Oranlarında Gelişmeler (Vade Ayrımı Öncesi) (Yüzde Oran)

Karar Tarihi	Para Türü	Değişim (yüzde)	Karşılık Oranı (yüzde)	Piyasadan Çekilen Fon Büyüklüğü
5.12.2008	TL	-1,0	5,0	--
	Yabancı para	-2,0	9,0	
26.04.2010	Yabancı para	0,5	9,5	693,3 Milyon Dolar
29.07. 2010	Yabancı para	0,5	10,0	719,6 Milyon Dolar
23.09.2010	Yabancı para	1,0	11,0	1,5 Milyar Dolar
	TL	0,5	5,5	2,1 Milyar TL
12.11.2010	TL	0,5	6,0	2,1 milyar TL

Kaynak: TCMB

Tablo 24. Merkez Bankası TL Karşılık Oranlarında Gelişmeler (Vade Ayrımı Sonrası) (Yüzde Oran)

Karar Tarihi	17.12 2010	24.01 2011	24.03 2011	21.04 2011	06.10 2011	27.10 2011
Vadesiz, ihbarlı mevduatlar ve özel cari hesaplar	8	12	15	16	16	11
1 aya kadar vadeli mevduatlar/katılma hesapları (1 ay dâhil)	8	10	15	16	16	11
3 aya kadar vadeli mevduatlar/katılma hesapları (3 ay dâhil)	7	9	13	13	12,5	11
6 aya kadar vadeli mevduatlar/katılma hesapları (6 ay dâhil)	7	7	9	9	9	8
1 yıla kadar vadeli mevduatlar/katılma hesapları	6	6	6	6	6	6
1 yıl ve 1 yıldan uzun vadeli mevduatlar/katılma hesapları ile birikimli mevduatlar/katılma hesapları	5	5	5	5	5	5
1 yıla kadar vadeli diğer mevduatlar	8	8	13	13	11	11
1-3 yıl arası vadeli diğer yükümlülükler	8	8	13	13	8	8
3 yıldan uzun vadeli diğer yükümlülükler	8	8	13	13	5	5
Özel fon havuzları	Vadesine karşılık gelen oranlar					
Piyasadaki Fon Büyüklüğüne Etkisi	-7,6 Milyar TL	-9,8 Milyar TL	-19,1 Milyar TL	-1,5 Milyar TL	3,2 Milyar TL	11 Milyar TL

Kaynak: TCMB

Tablo 25. Merkez Bankası YP Karşılık Oranlarında Gelişmeler (Vade Ayrımı Sonrası) (Yüzde Oran)

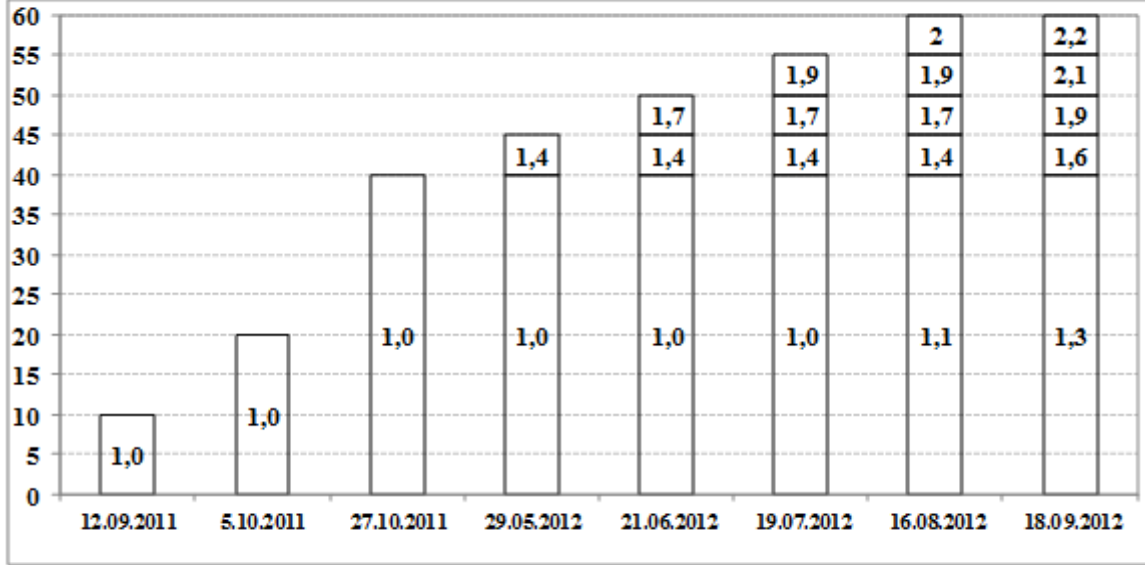
Karar Tarihi	21.04. 2011	25.07. 2011	05.08. 2011	05.10. 2011
Vadesiz, ihbarlı mevduatlar ve özel cari hesaplar	12	12	11,5	11
1 aya kadar vadeli mevduatlar/katılma hesapları (1 ay dâhil)	12	12	11,5	9
3 aya kadar vadeli mevduatlar/katılma hesapları (3 ay dâhil)	12	12	11,5	11
6 aya kadar vadeli mevduatlar/katılma hesapları (6 ay dâhil)	12	12	11,5	11
1 yıla kadar vadeli mevduatlar/katılma hesapları	12	12	11,5	11
1 yıl ve 1 yıldan uzun vadeli DTH/yabancı para katılma hesapları ile birikimli DTH/yabancı para katılma hesapları	11	10	9,5	9
3 yıla kadar vadeli yabancı para diğer yükümlülükler (3 yıl dâhil)	11,5	10	9,5	9
3 yıldan uzun vadeli yabancı para diğer yükümlülükler	11	9	8,5	6
Özel fon havuzları	Vadesine karşılık gelen oranlar			
Piyasadaki Fon Büyüklüğüne Etkisi	-1,4 Milyar Dolar	590 Milyon Dolar	930 Milyon Dolar	1,3 Milyar Dolar

Kaynak: TCMB

Merkez Bankası 2008 kriziyle birlikte zorunlu karşılıkları da politika aracı olarak kullanmaya başlamıştır. Zorunlu karşılık oranlarında 27 Ekim 2011 tarihinden sonra değişikliğe gidilmemiştir. Ancak Merkez Bankası, son dönemde Türk lirası yükümlülükler için tesis edilmesi gereken zorunlu karşılıkların belli bir kısmının döviz ve altın olarak, yabancı para yükümlülükler için tesis edilmesi gereken zorunlu karşılıkların belli bir kısmının ise altın olarak tesis edilebilmesi imkânını getirmiştir. Bu sayede bankacılık sisteminin Türk lirası likidite ihtiyacının kalıcı bir yöntemle ve daha düşük maliyetle karşılanması, bankalara likidite yönetiminde kolaylık sağlanması ve TCMB döviz rezervlerinin desteklenerek zamanında, kontrollü ve etkili kullanılması amaçlanmıştır.

Bu çerçevede, Merkez Bankası Türk Lirası zorunlu karşılıkların döviz olarak tutulması imkânına ilişkin üst sınırı, yüzde 20'den yüzde 60'a kademeli olarak yükseltmiştir. Bunun yanı sıra, ilave dilime denk gelen tutarların katsayılarını artırmak suretiyle bulunan toplam tutar üzerinden ABD doları ve/veya euro döviz cinslerinden tesis edilebilmesi imkânını getirmiştir. Söz konusu değişiklikler Tablo 26'da yer almaktadır. Buna göre, son olarak 16 Ağustos 2012 tarihinde Türk lirası zorunlu karşılıkların döviz olarak tesis edilmesine ilişkin üst sınır yüzde 60'a yükseltilmiştir. Yüzde 5'lik ilave dilime denk gelen tutar, 2 katsayısıyla çarpılmak suretiyle bulunan toplam tutar üzerinden ABD doları ve/veya euro döviz cinslerinden tesis edilebileği hükme bağlanmıştır. Ayrıca, ilk yüzde 40'lık dilime denk gelen tutara ilişkin katsayının 1,1'e yükseltilmesine karar verilmiştir. Öte yandan, 18 Eylül 2012 tarihinde ise finansal istikrarı desteklemek amacıyla bütün dilimlere ilişkin katsayılar 0,2 puan artırılmıştır.

Şekil 4. TL Zorunlu Karşılıkların YP Olarak Tutulmasına İlişkin Üst Sınır ve Katsayılardaki Tarihsel Gelişim (1)

(1) Sütun içindeki rakamlar dilime ilişkin katsayıları ifade etmektedir.

Buna mukabil, Türk Lirası zorunlu karşılıkların standart altın olarak tesis edilmesi imkânının üst sınırı da, kademeli olarak ve artan katsayılarla 19 Haziran 2012 tarihinde yüzde 20'den yüzde 25'e ve 19 Ağustos 2012 tarihinde yüzde 30'a yükseltilmiştir. Böylece, TL için tesis edilecek zorunlu karşılıkların azami yüzde 90'ı döviz ve altın cinsinden ayrılması mümkün hale gelmiştir.

11 Eylül 2012 tarihinde ise ABD doları cinsinden zorunlu karşılık yükümlülükleri için sadece ABD doları cinsinden zorunlu karşılık tesis edilmesine karar verilmiştir.

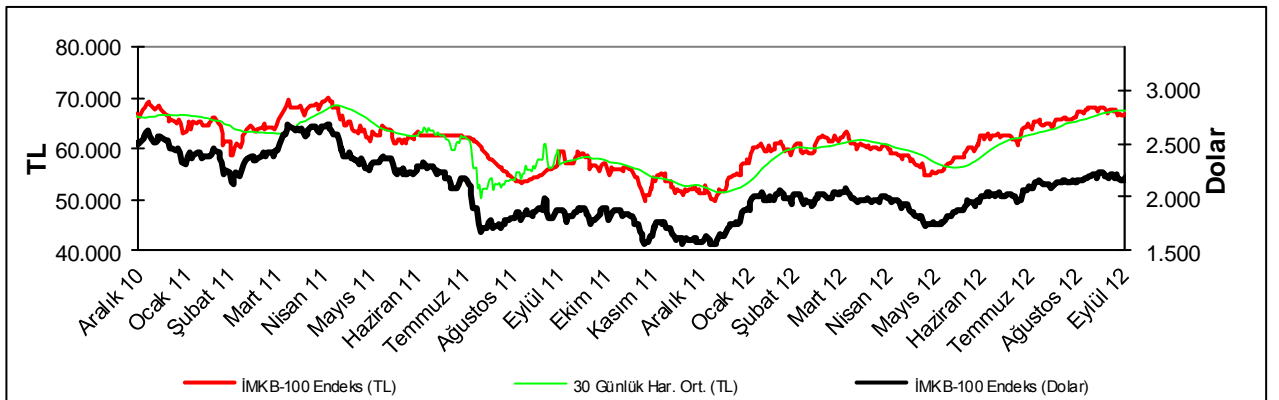
Tablo 26. İMKB 100 Endeksinin Getirisi

(Yüzde Değişme)

	Aylık Bazda			Yıllık Bazda			Dolar Bazında	
	Nominal	Reel Getiri		Nominal	Reel Getiri		Nominal Getiri	
	Getiri	ÜFE	TÜFE	Getiri	ÜFE	TÜFE	Aylık	Yıllık
2007 Aralık	2,4	2,3	2,2	42,0	34,0	31,0	3,5	72,1
2008 Aralık	4,5	8,3	4,9	-51,6	-55,3	-56,1	7,3	-63,2
2009 Aralık	16,5	15,7	15,9	96,6	85,6	84,6	16,1	101,2
2010 Aralık	1,0	-0,3	1,3	24,9	14,8	17,4	-1,5	20,9
2011 Ekim	-6,1	-7,6	-9,1	-18,5	-27,6	-24,3	-0,4	-33,2
Kasım	-2,8	-3,4	-4,4	-16,6	-26,6	-23,8	-7,8	-32,1
Aralık	-6,0	-6,9	-6,5	-22,3	-31,5	-29,7	-8,4	-36,8
2012 Ocak	11,5	11,1	10,9	-9,7	-18,7	-18,3	19,4	-18,1
Şubat	6,2	6,3	5,6	-0,9	-9,2	-10,3	7,8	-9,2
Mart	2,8	2,4	2,4	-3,1	-10,5	-12,3	0,7	-16,1
Nisan	-3,9	-3,9	-5,3	-13,3	-19,5	-22,0	-2,5	-25,0
Mayıs	-8,2	-8,7	-8,0	-12,6	-19,1	-19,3	-12,7	-24,7
Haziran	13,5	15,2	14,5	-1,1	-7,1	-9,2	15,6	-11,6
Temmuz	2,7	3,1	3,0	3,2	-2,8	-5,4	3,9	-3,4
Ağustos	4,8	4,6	4,3	24,9	19,4	14,7	3,4	20,4
Eylül	-1,4	-2,4	-2,4	11,2	6,9	1,9	0,0	15,4

Kaynak: TÜİK, İMKB

2012 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla İMKB 100 endeksi aylık bazda yüzde 1,4 azalırken, yıllık bazda yüzde 11,2 oranında artmıştır. Reel bazda getiri incelendiğinde, 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla, TÜFE'ye göre yıllık bazda yüzde 1,9, ÜFE'ye göre ise yıllık bazda yüzde 6,9 reel kazanç gerçekleşmiştir. İMKB 100 endeksi dolar bazında aylık yüzde 0,01 oranında, yıllık bazda yüzde 15,4 oranında artmıştır.

Şekil 5: İMKB 100 Endeksi

Kaynak: İMKB

2012 yılı Eylül ayı itibarıyla toplam mevduat (bankalararası hariç), bir önceki aya göre yüzde 1,4 oranında, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7 oranında; 2011 yılı sonuna göre ise yüzde 6,6 oranında artmıştır. 2011 yılsonuna göre yurtiçi yerleşikler YP mevduattaki artış TL mevduattaki artışa göre sınırlı kalmıştır.

Kredilerde son dönemde görülen artış hızının azalma eğilimi 2012 yılının üçüncü çeyreğinde de devam etmiştir. 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla toplam krediler bir önceki aya göre yüzde 1; 2011 yılı sonuna göre ise yüzde 12,3 oranında yükselmiştir. Kredilerdeki, mevduatta değişime kıyasla, hızlı artışla birlikte bankaların aracılık fonksiyonlarının bir göstergesi olan kredilerin mevduatlara oranı 2011 yılı Aralık ayında yüzde 94,1 iken 2012 yılı Eylül ayında yüzde 100,2'ye yükselmiştir.

Tablo 27. Bankacılık Sektöründe Kredi ve Mevduatların Gelişimi

	(Yüzde Değişme)		
	2012 Eylül / 2012 Ağustos	2012 Eylül / 2011 Aralık	2012 Eylül/ 2011 Eylül
Toplam Mevduat (Bankalararası Hariç)	1,4	6,6	7,0
Yurtiçi Yerleşikler Toplam TL Mevduat	1,0	7,7	6,3
Yurtiçi Yerleşikler Toplam YP Mevduat (\$)	2,0	3,0	7,9
Toplam Krediler	1,0	12,3	16,3
Mevduat Bankaları Yurtiçi Kredileri	0,9	12,5	15,4
Mevduat Bankaları Yurtiçi TL Kredileri	1,0	14,3	18,1
Mevduat Bankaları Yurtiçi YP Kredileri	0,7	3,3	6,7
Kalkınma Yatırım Bankaları Kredileri	-1,3	14,3	27,5

Kaynak: TCMB

2012 yılı Eylül ayı itibarıyla yurtiçi kredilerin türleri itibarıyla gelişimine bakıldığında, bir önceki yıl sonuna göre ticari kredilerde yüzde 12,6 ve tüketici kredileri ve kredi kartlarının genelinde yüzde 12,5 oranında artış görülmüştür. 2011 yılı sonuna göre 2012 yılı ikinci çeyreği sonunda tüketici kredilerinin dağılımına bakıldığında en hızlı artış gösteren kredi türünün yüzde 21,6 oran ile kredi kartları olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 28. Mevduat Bankaları Yurtiçi Kredilerinin Türlerine Göre Dağılımı

	2011 Aralık			2012 Eylül		
	Milyon TL	Önceki Yıla göre yüzde değişim	Yüzde Pay	Milyon TL	Aralık 2011'e göre yüzde değişim	Yüzde Pay
MEVD. BAN. YURTIÇİ KREDİ.	562.680	33,8	100,0	628.855	11,8	100,0
Ticari Krediler	310.448	38,4	55,2	349.497	12,6	55,6
Tüketici Kre. ve Kre. Kartları	216.046	28,5	38,4	243.006	12,5	38,6
-Tüketici Kredileri	162.119	29,8	28,8	177.432	9,4	28,2
-Konut Kredileri	69.564	21,5	12,4	75.038	7,9	11,9
-Taşıt Kredileri	6.935	29,6	1,2	7.215	4,0	1,1
-Diğer Tüketici Kredileri	85.620	37,4	15,2	95.178	11,2	15,1
-Kredi Kartları	53.928	24,7	9,6	65.575	21,6	10,4
İhtisas Kredileri	36.186	28,7	6,4	36.351	0,5	5,8
-Tarımsal Kredi	21.181	27,0	3,8	20.487	-3,3	3,3
-Küçük Esn. Sanat. Kredi.	11.662	33,0	2,1	11.846	1,6	1,9
-Diğer	3.344	25,0	0,6	4.018	18,7	0,6

Kaynak: TCMB

2011 yılında bankalar tarafından TL kredilere uygulanan ortalama faiz oranlarında artış eğilimi 2012 yılının Şubat ayından itibaren düşüş yönünde eğilim göstermektedir. Bu düşüşte, 2011 yılı sonunda zorunlu karşılık oranlarında yapılan değişikliklerin ve piyasa faiz oranlarında görülen

aşağı yönlü hareketlerin de etkili olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca, 2012 yılı Eylül ve Ekim aylarında gecelik borç verme faiz oranlarında sırasıyla 150 ve 50 baz puanlık indirimlerin bu sürece katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Tablo 29. TL Kredilere Uygulanan Ortalama Faiz Oranları (Akım Veriler)

(Yüzde)

	Taşıt Kredileri	Konut Kredileri	Ticari Krediler
2007 Aralık	16,5	16,8	17,2
2008 Aralık	21,6	20,7	22,8
2009 Aralık	12,4	12,1	9,1
2010 Aralık	9,4	9,5	8,4
2011 Ekim	13,9	13,4	14,7
2011 Kasım	11,4	14,5	14,0
2011 Aralık	13,9	14,4	16,0
2012 Ocak	15,1	14,5	15,7
2012 Şubat	13,9	13,5	14,5
2012 Mart	13,2	13,2	14,7
2012 Nisan	12,7	13,0	15,0
2012 Mayıs	12,4	12,7	14,2
2012 Haziran	13,1	12,5	14,5
2012 Temmuz	13,7	12,2	15,4
2012 Ağustos	12,9	12,0	15,4
2012 Eylül	12,6	11,7	13,3

Kaynak: TCMB

Tablo 30. Bankacılık Sektörüne İlişkin Seçilmiş Göstergeler

(Yüzde Değişme)

	Mevduat Bankaları Yurtiçi Kredileri / Yurtiçi Yer. Mevduat	Mevduat Bankaları Menkul Kıymetleri / Mevduat	YP Mevduat / Toplam Mevduat	Tahsili Gecikmiş Alacaklar / Toplam Krediler	Tasfiye Olunacak Kredi Kartları / T. Kredi Kart. Alacakları	Tasfiye Olunacak Tüketici Kredileri / T. Tük. Kredileri
2007 Aralık	68,4	46,6	33,8	4,4	6,7	1,4
2008 Aralık	67,5	42,9	33,2	4,4	7,2	2,3
2009 Aralık	65,8	52,8	32,4	6,8	11,6	4,3
2010 Aralık	80,1	47,7	28,7	4,3	8,6	2,8
2011 Ekim	94,1	41,9	31,4	3,1	6,9	2,0
2011 Kasım	94,3	41,6	31,8	3,1	7,0	2,0
2011 Aralık	94,1	39,7	32,4	3,0	6,3	1,9
2012 Ocak	94,2	40,6	32,0	3,1	6,4	2,0
2012 Şubat	95,2	41,5	32,4	3,1	6,4	2,0
2012 Mart	97,6	40,3	32,3	3,1	6,4	2,1
2012 Nisan	98,0	39,8	32,5	3,0	6,3	2,1
2012 Mayıs	99,5	39,5	32,5	3,0	6,3	2,1
2012 Haziran	100,2	38,9	32,4	2,9	5,7	2,1
2012 Temmuz	98,9	37,6	32,2	3,0	5,9	2,1
2012 Ağustos	100,9	37,7	31,7	3,1	5,9	2,2
2012 Eylül	100,2	36,9	31,6	3,3	6,0	2,2

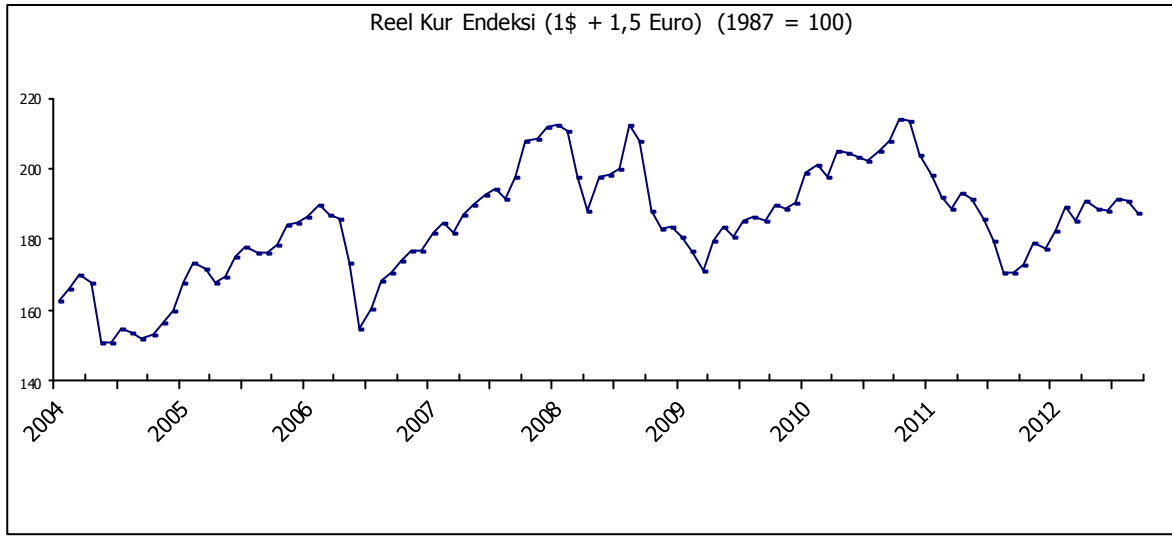
Kaynak: TCMB

Mevduat bankalarının yurtiçi kredilerinin yurtiçi yerleşikler mevduatına oranında 2009 Aralık döneminden beri süregelen artış devam etmektedir. 2011 yılı sonunda yüzde 94,1 olan bu oran 2012 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla yüzde 100,2 oranına yükselmiştir. 2010 yılında tahsili gecikmiş

alacaklarda görülen gerileme eğilimi 2011 yılında da devam etmiş; 2012 yılı üçüncü çeyreğinde yükselişe geçerek Eylül ayında yüzde 3,3 olarak gerçekleşmiştir. Tasfiye olunacak tüketici kredilerinin toplam tüketici kredilerine oranında 2012 yılında bir önceki yıla göre artış eğilimi sürmekte olup söz konusu oran 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 2,2'ye ulaşmıştır. Tasfiye olunacak kredi kartlarının toplam kredi kartlarına oranında 2012 yılı Haziran ayında yaşanan ciddi düşüşe rağmen 2012 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla tekrar yüzde 6 seviyesi görülmüştür. YP mevduatın toplam mevduata oranında 2011 yılında yaşanan artış 2012 yılında yerini düşüşe bırakmış ve 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 31,6 oranında gerçekleşmiştir. 2011 yılı sonunda yüzde 39,7 düzeyinde gerçekleşen menkul kıymetlerin mevduata oranı 2012 yılının ilk çeyreğinde mevduatlarda görülen gerileme neticesinde yükselmiş; ancak 2012 yılı ikinci ve üçüncü çeyreğinde mevduatta görülen toparlanma sonucunda Eylül ayında yüzde 36,9 oranına gerilemiştir.

2011 yılının son çeyreğinde yükselişe geçen reel kur endeksi, 2012 yılında yükselişe devam etmektedir. Endeks, 2012 yılı Temmuz ayında son 14 ayın en yüksek seviyesini gördükten sonra hafif gerilemiştir. 2011 yılı Aralık ayında 177,2; 2012 yılı Temmuz ayında 191,3; 2012 yılı Ağustos ayında 190,8 seviyesinde gerçekleşen reel kur endeksi, 2012 yılı Eylül ayında 187,6 seviyesine gerilemiştir.

Şekil 6: Reel Kur Endeksi

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2012 yılı Eylül ayı itibarıyla yurtiçi yerleşiklerin yatırım portföyleri arasında en yüksek orana sahip kalem yüzde 51,5 ile TL mevduatıdır. Ayrıca, yurtiçi yerleşiklerin portföylerinde döviz tevdiat hesabı yüzde 21; TL DİBS yüzde 8,3; hisse senedi yüzde 7,4 orana sahiptir. 2011 yılı sonuna göre, 2012 yılı Eylül ayında toplam içindeki payda oransal olarak en yüksek artış hisse senedinde görülürken döviz mevduatındaki düşüş de dikkat çekicidir.

Tablo 31. Yurtiçi Yerleşiklerin Portföy Yatırım Stoku

(Milyon TL)

Tarih*	Yurtiçi Yer. DTH	Yurtiçi Yer. TL Mevd.	Repo	TL DİBS (1)	YP DİBS (1)	Euro bond (1)	Yat. Fonu	Kat. Bank. Katılma ve Cari Hesabı	Hisse senedi (2)	Emekli. Yatırım Fonu	Toplam
2007 Aralık	104.196	209.846	2.733	55.593	1.258	4.281	26.498	14.828	31.246	4.559	455.038
2008 Aralık	127.823	268.803	2.199	61.416	1.331	4.478	24.200	18.796	19.623	6.042	534.711
2009 Aralık	139.334	305.201	1.383	63.870	891	5.237	29.606	26.625	40.666	9.105	621.918
2010 Aralık	144.790	380.517	1.501	60.864	335	5.302	30.980	33.695	56.048	12.018	726.050
2011 Ekim	171.740	408.031	2.292	65.392	45	6.298	29.087	38.308	57.603	14.043	792.853
2011 Kasım	175.725	409.739	2.643	66.599	48	6.384	27.051	39.005	51.044	14.142	792.393
2011 Aralık	180.689	417.299	1.355	67.037	50	6.437	26.605	39.672	53.072	14.309	806.561
2012 Ocak	177.215	416.715	1.822	68.333	38	5.992	27.605	38.993	57.024	15.142	808.879
2012 Şubat	177.809	412.308	1.342	68.303	0	5.928	27.079	38.877	59.890	15.539	807.076
2012 Mart	176.800	416.475	2.486	69.164	0	5.946	26.969	40.328	63.273	15.872	817.313
2012 Nisan	178.283	420.901	3.239	69.429	0	5.929	27.394	41.080	63.247	16.238	825.740
2012 Mayıs	181.605	419.448	2.866	70.133	0	6.034	27.117	42.249	57.977	16.436	823.865
2012 Haz.	182.998	427.314	2.092	70.429	0	6.250	27.274	42.990	63.250	17.215	839.813
2012 Tem.	181.866	434.253	2.362	71.912	0	6.040	28.350	43.465	63.693	17.844	849.785
2012 Ağu.	180.779	436.513	2.196	71.099	0	5.743	28.396	44.866	65.257	18.394	853.243
2012 Eylül	181.752	445.728	2.591	72.005	0	5.583	28.859	46.027	64.195	18.508	865.249
(Toplam içindeki Pay – Yüzde)											
Tarih	Yurtiçi Yer. DTH	Yurtiçi Yer. TL Mevd.	Repo	TL DİBS	YP DİBS	Euro bond	Yat. Fonu	Kat. Bank. Katılma ve Cari Hesabı	Hisse senedi	Emekli. Yatırım Fonu	Toplam
2007 Aralık	22,9	46,1	0,6	12,2	0,3	0,9	5,8	3,3	6,9	1,0	100,0
2008 Aralık	23,9	50,3	0,4	11,5	0,2	0,8	4,5	3,5	3,7	1,1	100,0
2009 Aralık	22,4	49,1	0,2	10,3	0,1	0,8	4,8	4,3	6,5	1,5	100,0
2010 Aralık	19,9	52,4	0,2	8,4	0,0	0,7	4,3	4,6	7,7	1,7	100,0
2011 Ekim	21,7	51,5	0,3	8,2	0,0	0,8	3,7	4,8	7,3	1,8	100,0
2011 Kasım	22,2	51,7	0,3	8,4	0,0	0,8	3,4	4,9	6,4	1,8	100,0
2011 Aralık	22,4	51,7	0,2	8,3	0,0	0,8	3,3	4,9	6,6	1,8	100,0
2012 Ocak	21,9	51,5	0,2	8,4	0,0	0,7	3,4	4,8	7,0	1,9	100,0
2012 Şubat	22,0	51,1	0,2	8,5	0,0	0,7	3,4	4,8	7,4	1,9	100,0
2012 Mart	21,6	51,0	0,3	8,5	0,0	0,7	3,3	4,9	7,7	1,9	100,0
2012 Nisan	21,6	51,0	0,4	8,4	0,0	0,7	3,3	5,0	7,7	2,0	100,0
2012 Mayıs	22,0	50,9	0,3	8,5	0,0	0,7	3,3	5,1	7,0	2,0	100,0
2012 Haz.	21,8	50,9	0,2	8,4	0,0	0,7	3,2	5,1	7,5	2,0	100,0
2012 Tem.	21,4	51,1	0,3	8,5	0,0	0,7	3,3	5,1	7,5	2,1	100,0
2012 Ağu.	21,2	51,2	0,3	8,3	0,0	0,7	3,3	5,3	7,6	2,2	100,0
2012 Eylül	21,0	51,5	0,3	8,3	0,0	0,6	3,3	5,3	7,4	2,1	100,0

Kaynak: TCMB, BDDK, SPK, MKK, Emeklilik Gözetim Merkezi

(1) Bankaların emanetinde yurtiçi yerleşikler adına tutulan kamu menkul kıymetlerinin piyasa değerleri.

(2) Hisse senedi değeri alt kalemler bazında ayrıştırılmadığından, tablodaki değer bankalar ve mali kuruluşların portföyünde bulunan hisse senetlerinin piyasa değerini de içermektedir.

(*) Rakamlar ayın son Cuma günü itibarıyla.

2012 yılı Eylül ayı itibarıyla yurtdışı yerleşiklerin ülkemize yönelik portföy yatırım stoku, 2012 yılı Ağustos ayı sonuna göre 3,8 milyar dolar, 2011 yılı sonuna göre ise 38,6 milyar dolar artarak 133,6 milyar dolar düzeyine yükselmiştir. Aynı dönemde, yurtdışı yerleşiklerin portföy tercihlerini yüzde 48,3 oranında hisse senedi, yüzde 38,6 oranında DİBS, yüzde 12,8 oranında mevduat oluşturmuştur. 2012 yılı Eylül ayında 2011 yılı sonuna göre yurtdışı yerleşiklerin portföy tercihinde hisse senedi ve devlet iç borçlanma senedinin payının yükseldiği; buna karşın mevduatın payının azaldığı gözlenmiştir.

Tablo 32. Yurtdışı Yerleşiklerin Portföy Yatırım Stoku

(Milyon Dolar)

Tarih	Hisse Senedi	DİBS	Eurobond	Mevduat	TOPLAM
2007 Aralık	69.943	31.586	373	4.947	106.849
2008 Aralık	23.273	19.859	609	6.553	50.294
2009 Aralık	55.558	20.685	825	7.782	84.850
2010 Aralık	70.944	31.806	1.109	8.637	112.496
2011 Ekim	53.471	35.144	485	12.500	101.600
2011 Kasım	45.417	32.682	412	12.171	90.682
2011 Aralık	45.580	35.751	406	13.219	94.956
2012 Ocak	53.600	36.546	415	14.126	104.687
2012 Şubat	56.701	37.155	462	14.510	108.828
2012 Mart	60.184	38.867	442	15.860	115.353
2012 Nisan	59.484	40.039	438	16.369	116.330
2012 Mayıs	51.219	39.632	427	17.111	108.389
2012 Haziran	59.007	42.203	435	18.375	120.020
2012 Temmuz	60.834	46.095	449	16.724	124.102
2012 Ağustos	63.935	48.422	426	16.977	129.760
2012 Eylül	64.579	51.523	433	17.067	133.602
(Toplam İçindeki Pay – Yüzde)					
2007 Aralık	65,5	29,6	0,3	4,6	100,0
2008 Aralık	65,5	24,4	1,0	9,2	100,0
2009 Aralık	65,0	24,9	0,9	9,2	100,0
2010 Aralık	63,1	28,3	1,0	7,7	100,0
2011 Ekim	52,6	34,6	0,5	12,3	100,0
2011 Kasım	50,1	36,0	0,5	13,4	100,0
2011 Aralık	48,0	37,7	0,4	13,9	100,0
2012 Ocak	51,2	34,9	0,4	13,5	100,0
2012 Şubat	52,1	34,1	0,4	13,3	100,0
2012 Mart	52,2	33,7	0,4	13,7	100,0
2012 Nisan	51,1	34,4	0,4	14,1	100,0
2012 Mayıs	47,3	36,6	0,4	15,8	100,0
2012 Haziran	49,2	35,2	0,4	15,3	100,0
2012 Temmuz	49,0	37,1	0,4	13,5	100,0
2012 Ağustos	49,3	37,3	0,3	13,1	100,0
2012 Eylül	48,3	38,6	0,3	12,8	100,0

Kaynak: MKK, TCMB, BDDK

(*) Rakamlar ayın son Cuma günü itibarıdır.

V. FİYAT GELİŞMELERİ

2012 yılı Eylül ayında TÜFE’de beklentilere paralel olarak yüzde 1,03 oranında artış kaydedilmiştir. TÜFE’de kaydedilen bu artışta başta gıda ve alkolsüz içecekler grubu olmak üzere ulaştırma ve konut gruplarında yaşanan fiyat artışları dikkat çekmektedir. TÜFE’deki 12 aylık artış ise yüzde 9,19’a yükselmiştir. Eylül ayında piyasanın TÜFE beklentileri, TCMB beklenti anketine göre yüzde 0,75; CNBC-e anketine göre yüzde 1,04, Reuters beklenti anketine göre ise yüzde 1,10 idi.

ÜFE, Eylül ayında yüzde 1,03 oranında artmıştır. Eylül ayı ÜFE artış beklentisi CNBC-e anketine göre yüzde eksi 0,75; Reuters beklenti anketine göre ise yüzde eksi 0,62 idi. Yıllık enflasyon oranı ÜFE’de yüzde 4,03’e gerilemiştir.

Tablo : 33- 2012 Yılı Eylül Ayı İtibarıyla Ana Harcama Gruplarına Göre TÜFE Değişim Oranları

(Yüzde Değişme)

	Ağırlık (%)	Aylık		12 Aylık		Yıllık Ortalama	
		2011	2012	2011	2012	2011	2012
GENEL	100,00	0,75	1,03	6,15	9,19	6,00	9,53
Gıda ve alkolsüz içecekler	26,78	0,99	2,14	2,23	10,39	7,45	8,87
Alkollü içecekler ve tütün	5,90	0,11	0,29	-0,29	18,88	4,32	18,32
Giyim ve ayakkabı	7,22	-3,24	-2,62	6,29	7,92	5,67	8,24
Konut	16,46	0,63	0,82	5,27	12,05	4,98	10,72
Ev eşyası	6,93	0,92	0,24	8,61	8,15	5,64	10,33
Sağlık	2,40	0,03	0,05	0,35	1,83	0,58	1,04
Ulaştırma	15,15	1,92	1,65	14,10	4,96	8,21	9,41
Haberleşme	4,64	0,18	1,54	2,98	5,05	-1,58	2,72
Eğlence ve kültür	2,70	0,43	0,09	2,74	4,64	-0,54	6,36
Eğitim	2,32	1,79	-1,19	6,24	4,66	4,87	6,48
Lokanta ve oteller	5,89	1,10	1,48	8,36	9,74	8,44	8,85
Çeşitli mal ve hizmetler	3,61	2,78	2,26	20,19	8,80	9,43	15,19

Kaynak: TÜİK

Eylül ayında TÜFE’de kaydedilen yüzde 1,03 oranındaki artışta gıda ve alkolsüz içecekler sektörü fiyatlarında meydana gelen yüzde 2,14 oranında artış etkili olmuştur. Gıda ve alkolsüz içecekler sektörünün aylık enflasyona katkısı 0,56 puan olarak gerçekleşmiştir. Ulaştırma sektöründe fiyatlar yüzde 1,65 oranında artarken sektörün aylık enflasyona katkısı 0,28 puan olarak gerçekleşmiştir. Konut sektöründe ise fiyatlar 0,82 oranında artarken sektörün aylık enflasyona katkısı 0,13 puan olarak gerçekleşmiştir. TÜFE’de önemli harcama grupları itibarıyla giyim ve ayakkabı sektöründe fiyatlar yüzde 2,62 oranında azalırken (katkısı eksi 0,18 puan), lokanta ve oteller sektöründe fiyatlar yüzde 1,48 oranında (katkısı 0,08 puan) artmıştır.

Eylül ayında özel kapsamlı TÜFE göstergelerinden (I) kodlu göstergede fiyatlar, aylık bazda yüzde 0,12 oranında artarken yıllık olarak artış oranı yüzde 6,68’e gerilemiştir. TCMB, 2012 yılı geri kalanında çekirdek enflasyonda yıllık bazda sınırlı bir düşüş yaşanmasını beklenmektedir.

Tablo : 34- 2012 Yılı Eylül Ayı İtibarıyla Özel Kapsamlı TÜFE Göstergelerinin Gelişimi

(Yüzde Değişme)

Grup	Kapsam	Aylık		12 Aylık		Yıllık Ortalama	
		2011	2012	2011	2012	2011	2012
	TÜFE Genel	0,75	1,03	6,15	9,19	6,00	9,53
A	Mevsimlik ürünler hariç	1,29	1,05	7,79	8,39	5,73	9,60
B	İşlenmemiş gıda ürünleri hariç	0,78	0,70	7,89	8,81	5,64	9,80
C	Enerji hariç	0,75	0,78	5,47	8,57	5,62	9,06
D	(B) ve (C)	0,79	0,34	7,40	8,02	5,10	9,28
E	(C) ve alkollü içkiler ile tütün ürünleri hariç	0,81	0,81	5,91	7,81	5,72	8,37
F	(E) ve fiyatları yönetilen/yönlendirilen diğer ürünler, dolaylı vergiler hariç	0,85	0,85	6,06	7,99	5,87	8,62
G	(F) ve (B)	0,89	0,35	8,54	7,20	5,32	8,78
H	(D) ve alkollü içkiler, tütün ürünleri ile altın hariç	0,75	0,28	7,42	7,21	4,82	8,20
I	(C) , gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç	0,58	0,12	6,96	6,68	4,32	7,75

Kaynak: TÜİK

Eylül ayında ÜFE, yüzde 0,26 oranında artmıştır. Bu ayda; ÜFE'nin ana alt kalemleri olan tarım kesimi fiyatları yüzde 1,40 oranında, sanayi kesimi fiyatları ise yüzde 0,95 oranında artmıştır.

Sanayi sektöründe fiyatların Eylül ayındaki gelişimi incelendiğinde, sektör içinde en yüksek paya sahip olan imalat sanayi fiyatlarının 0,94 oranında arttığı görülmektedir. Bu dönemde imalat sanayi içinde en yüksek ağırlığa sahip olan kalemlerden; kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri fiyatları yüzde 2,89 oranında artarken, ana metal sanayi fiyatları ise yüzde 0,42 oranında azalmıştır. Bu dönemde elektrik gaz ve su grubu fiyatları yüzde 1,41 oranında azalmış, madencilik fiyatları ise yüzde 1,52 oranında artmıştır.

VI. DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

ABD Ekonomisi

ABD'de gayri safi yurtiçi hasılanın bu yılın ikinci çeyreğinde kaydettiği büyüme, daha önce açıklanan yüzde 1,7 seviyesinden yüzde 1,3'e revize edildi ve beklentilerin altında gerçekleşti. Aynı dönemde çekirdek PCE'deki artış yüzde 1,7 ile yine beklentilerin altında açıklandı. ABD'de GSYH'nin bu yılın birinci çeyreğinde kaydettiği büyüme yüzde 2, çekirdek PCE'deki artış ise yüzde 2,2 seviyesinde açıklanmıştı.

ABD'de açıklanan ADP Ulusal İstihdam Raporu'na göre, özel sektörde istihdam artışı Eylül'de 162,000 ile beklentilerin üzerinde gerçekleşti. Ekonomistler, ADP raporunun Eylül'de özel sektörde istihdamın 143,000 arttığını göstermesini bekliyorlardı. Daha önce Ağustos ayı için 201,000 olarak açıklanan istihdam artışı ise 189,000'e revize edildi.

ABD'de sanayi üretimi Eylül'de yüzde 0,4 ile beklentilerden hızlı artarken, kapasite kullanım oranı da yüzde 78,3'e yükseldi. Uzmanlar sanayi üretiminin yüzde 0,2 artacağını, kapasite kullanımının ise yüzde 78,3 olacağını tahmin ediyorlardı. Daha önce yüzde 1,2 olarak açıklanan Ağustos ayı sanayi üretimindeki düşüş yüzde 1,4'e revize edildi. Kapasite kullanım oranı ise yüzde 78,2'den yüzde 78'e revize edildi.

ABD'de tüketici fiyatları endeksi Eylül'de yüzde 0,6 ile beklentilerin biraz üzerinde artarken, enerji ve gıda fiyatlarındaki değişimleri içermeyen çekirdek endeks yüzde 0,1 ile beklentilerin altında yükseldi. Analistler, Eylül'de tüketici fiyatlarının yüzde 0,5 artmasını, çekirdek endeksin yüzde 0,2 yükselmesini bekliyorlardı. Daha önce Ağustos'ta yüzde 0,6 arttığı açıklanan TÜFE ve yüzde 0,1 artan çekirdek TÜFE'de revizyon yapılmadı.

ABD'de üretici fiyatları Eylül'de yüzde 1,1 ile beklentilerin üzerinde artış kaydederken, gıda ve enerji fiyatlarını içermeyen çekirdek endeks artış beklentisine karşılık değişim göstermedi. Analistler Eylül'de ÜFE'nin yüzde 0,7, çekirdek endeksin yüzde 0,2 artmasını bekliyorlardı. Üretici fiyatları Ağustos'ta yüzde 1,7 artmış, çekirdek endeksteeki yükseliş yüzde 0,2 olarak açıklanmıştı.

ABD'de dayanıklı mal siparişleri Ağustos'ta yüzde 13,2 ile beklentilerin çok üzerinde düşüş kaydetti. Düşüş ABD ekonomisinin resesyonda bulunduğu 2009 yılı Ocak ayından bu yana en sert düzeyde gerçekleşti. Uzmanlar, dayanıklı mal siparişlerinin Ağustos'ta yüzde 5 gerilemesini bekliyorlardı. Dayanıklı mal siparişlerindeki düşüş özellikle uçak ve otomobil siparişlerinden kaynaklanıyor. Uçak üreticisi Boeing'in verilerine göre Temmuz'da 260 uçak siparişi alan şirket Ağustos'ta sadece 1 uçak siparişi aldı. Daha önce yüzde 4,1 olarak açıklanan Temmuz ayı dayanıklı mal siparişlerindeki artış ise yüzde 3,3'e revize edildi.

ABD'de ISM imalat endeksi Eylül'de 51,5 değerini alarak beklentilerin üzerinde açıklandı ve Mayıs ayından bu yana daralan sektörün tekrar genişlemeye başladığını gösterdi. Ekonomistler, endeksin 49,7 seviyesinde açıklanmasını bekliyorlardı. ISM hizmetler endeksi Ağustos'ta 49,6 seviyesinde açıklanmıştı.

ABD'de ISM hizmetler endeksi Eylül'de 55,1 ile beklentilerin üzerinde açıklandı. Ekonomistler, endeksin 53,2 değerini almasını bekliyorlardı. ISM hizmetler endeksi Ağustos'ta 53,7 seviyesinde açıklanmıştı.

ABD'de perakende satışlar Eylül'de yüzde 1,1 ile beklentilerin üzerinde artarken, otomotiv dışındaki çekirdek satışlar da yine yüzde 1,1 ile beklentilerin üzerinde artış kaydetti. Ekonomistler, perakende satışların yüzde 0,8 artmasını, çekirdek endeksin ise yüzde 0,6 yükselmesini bekliyorlardı. Daha önce yüzde 0,9 artış olarak açıklanan Ağustos ayı perakende satışları yüzde 1,2 artışa, yüzde 0,8 arttığı açıklanan çekirdek satışlar ise yüzde 1 artışa revize edildi.

ABD'de fabrikalara gelen siparişler, Ağustos'ta yüzde 5,2 azalarak beklentilerin altında bir azalış gösterse de düşüş 2009 Ocak ayından beri en yüksek düşüş oldu. Ağustos'ta fabrika siparişlerinin yüzde 5,8 azalış göstermesi bekleniyordu. Fabrika siparişlerinde Temmuz için daha önce yüzde 2,8 olarak açıklanan artış yüzde 2,6 olarak revize edildi.

ABD'nin dış ticaret açığı Ağustos'ta 44.22 milyar dolar ile beklentiler seviyesinde açıklandı. Daha önce 42 milyar dolar olarak açıklanan Temmuz ayı dış ticaret açığı ise 42.47 milyar dolara revize edildi.

ABD'de tüketici güven endeksi Eylül ayında 70,3'e yükselerek beklentilerin üzerinde açıklandı. Analistler endeksin 63 olmasını bekliyorlardı. Daha önce Ağustos ayı için 60,6 olarak açıklanan endeks 61,3'e revize edildi.

ABD Çalışma Bakanlığı verilerine göre, Eylül'de tarım dışı istihdam 114,000 ile beklentilerin biraz üzerinde artarken, işsizlik oranı yüzde 7,8'e geriledi. Ekonomistler, tarım dışı istihdamın Eylül'de 113,000 kişi artmasını, işsizlik oranının yüzde 8,2 olmasını bekliyorlardı. Daha önce 96,000 arttığı açıklanan Ağustos ayı tarım dışı istihdamı 142,000 artışa revize edilirken, yüzde 8,1 olarak açıklanan işsizlik oranında revizyon yapılmadı.

ABD'nin New York eyaletindeki üretim büyümesi verisi Ekim'de eksi 6.16 ile daralmanın beklentilerin üzerinde gerçekleştiğine işaret etti. Ekonomistler verinin eksi 4.55 değerini almasını bekliyorlardı. Daha önce eksi 10.41 olarak açıklanan New York Fed endeksi Eylül ayı verisinde ise revizyon yapılmadı. New York eyaletini kapsayan veri, ABD imalat sanayindeki koşullar hakkındaki en erken aylık göstergelerden birini oluşturuyor.

ABD'de yeni konut inşaatları Eylül'de 872,000 adet ile beklentilerin üzerinde gerçekleşti ve 2008'den bu yana en yüksek artışı gösterdi. İnşaat ruhsatları da 894,000 adet ile yine beklentilerin üzerinde açıklandı. Eylül'de yeni konut inşaatlarının 770,000, ruhsat sayısının 810,000 olması tahmin ediliyordu. Daha önce Ağustos'ta 750,000 adet olarak açıklanan yeni konut inşaatları 758,000'e revize edilirken 801,000 olarak açıklanan inşaat ruhsatlarında revizyon yapılmadı.

ABD Merkez Bankası (Fed), ekonomik aktivitenin bölgelerin çoğunda ılımlı büyüme kaydettiğini, ancak bazılarında çeşitli zayıflıkların ve istihdam pazarındaki sıkıntıların sorun olmaya devam ettiğini açıkladı. Fed tarafından hazırlanan Eylül ayına ait Beige Book raporunda son haftalarda işe alma koşullarında önemli bir değişim gözlenmediği, New York ve Chicago'da ise zayıflama gözleendiği belirtildi.

Beige Book raporunda, "Talepteki durgunluk ile başkanlık seçimi, ABD'nin mali politikası ve Avrupa'daki borç sorunlarına ilişkin belirsizlik işe alımları baskılayan unsurlar olarak gösterildi" denildi. Raporda ayrıca, konut alanındaki toparlanmaya dikkat çekilerek bölgelerin çoğunda satışların arttığı ifade edildi.

Euro Bölgesi

Eurostat'ın verilerine göre, Euro bölgesi Eylül enflasyonu yıllık bazda nihai yüzde 2,6 ile beklentilerin altında gerçekleşti. Enerji ve işlenmemiş gıda fiyatlarındaki değişimleri içermeyen çekirdek endeks de yüzde 1,6 ile yine beklentilerin altında açıklandı. Analistler, enflasyonun Eylül'de nihai yüzde 2,7, çekirdek endekste ki yükselişin de yüzde 1,7 olarak gerçekleşmesini bekliyorlardı.

Euro bölgesinde sanayi üretimi Ağustos'ta düşüş beklentisine karşılık yüzde 0,6 artış kaydetti. Analistler, sanayi üretiminin Ağustos'ta yüzde 0,4 azalmasını bekliyorlardı. Daha önce yine yüzde 0.6 artış olarak açıklanan Temmuz ayı sanayi üretimi verisinde revizyon yapılmadı.

Euro bölgesinde işsizlik oranı Ağustos'ta yüzde 11,4 ile rekor seviyede kalmaya devam etti ve beklentiler seviyesinde açıklandı. Daha önce Temmuz için yüzde 11,3 olarak açıklanan işsizlik oranı da yüzde 11,4'e revize edildi.

Euro bölgesi imalat sanayi PMI Eylül'de nihai 46,1 ile beklentilere paralel bir değer aldı. Analistler, euro bölgesinde imalat sanayi PMI'in 46 olarak açıklanan Eylül ayı öncü verisiyle aynı seviyede gelmesini bekliyorlardı. Ağustos'ta 45,1 nihai değerini alan endeksin 50'nin altında olması imalat sektöründe faaliyetlerin azaldığı anlamına geliyor.

Euro bölgesinde hizmet sektörü PMI Eylül'de nihai 46,1'e gerileyerek beklentilere paralel seviyede açıklandı. Yeni siparişlerdeki düşüş ve işten çıkarmaların hızlanması özel sektördeki gerilemenin geçen ay kötüleştiğine işaret etti. Uzmanlar, hizmetler PMI'in Eylül ayı öncü seviyesi olan 46 değerini alacağını tahmin ediyorlardı. Ağustos'ta endeks nihai 47,2 değerini almıştı.

Euro bölgesinde perakende satışlar Ağustos'ta düşüş beklentisine karşılık yüzde 0,1 artış kaydetti. Perakende satışlarda yıllık bazdaki düşüş ise yüzde 1,3 ile beklentilerin altında gerçekleşti. Ekonomistler, perakende satışların Ağustos'ta aylık bazda yüzde 0,1, yıllık bazda ise yüzde 2 azalmasını bekliyorlardı. Daha önce yüzde 0,2 düşüş olarak açıklanan Temmuz ayı perakende satışları yüzde 0,1 artışa, yıllık bazda yüzde 1,7 olarak açıklanan düşüş ise yüzde 1,4 düşüşe revize edildi.

Diğer Ülkelerde Gelişmeler

Çin ekonomisindeki yavaşlama bu yılın üçüncü çeyreğinde de devam ederken, hükümet küresel finans krizinin en sarsıcı döneminden beri ilk kez hedefinin gerisinde kalmış oldu. Ancak açıklanan diğer veriler yıl sonunda toparlanma kaydedileceğine işaret etti. Çin'de açıklanan veriye göre, GSYH üçüncü çeyrekte yüzde 7,4 ile beklentiler seviyesinde arttı. Çin ekonomisi bu yılın ikinci çeyreğinde yüzde 7,6 büyümüştü. Çin'de Eylül'de sanayi üretimi yüzde 9,2 ile beklentilerin üzerinde artarken, perakende satışlar da yüzde 14,2 ile yine beklentilerin üzerinde artış kaydetti.

Çin'de hizmet sektörü büyümesi, Ağustos'ta bir yılın en düşük seviyesine gerilemesinin ardından Eylül'de toparlanma kaydetti. Çin'de açıklanan veriye göre, Ağustos'ta 52 değerini alan HSBC hizmetler PMI Eylül'de 54,3'e yükseldi. Ancak ülkenin hizmet sektörü için açıklanan bu sonuçlar, geçen haftaki resmi PMI verileriyle gelişiyor. Çin'de geçen hafta açıklanan resmi PMI'a göre, hizmet sektörü Eylül'de önemli ölçüde zayıflayarak Kasım 2010'dan bu yana en düşük seviyeye geriledi. Resmi veri daha çok büyük kamu şirketlerini yansıttığı için iki endeks her zaman tutarlı olmayabiliyor.

Dünya Bankası, Doğu Asya ve Pasifik bölgesine ilişkin ekonomik büyüme tahminlerini düşürdü. Banka ayrıca Çin'deki yavaşlamanın kötüleşebileceği ve analistlerin daha önce beklediğinden uzun sürebileceği riskinin bulunduğunu belirtti.

Dünya Bankası'nın Doğu Asya ve Pasifik bölgesinden sorumlu başekonomisti Bert Hofman, "Çin'de büyümedeki yavaşlama, bölgenin geri kalanından farklı olarak ihracattaki zayıflamayla birlikte iç talepte ve özellikle yatırım büyümesinde görülen zayıflıktan da kaynaklanıyor" dedi. Hofman yine de Dünya Bankası'nın bu yıl için yüzde 7,7, 2013 için ise yüzde 8,1 olan büyüme tahminlerinden de anlaşılabilirceği gibi, Çin'de yumuşak inişin gerçekleşmesini beklediğini söyledi. Banka daha önce Çin'in 2012'deki GSYH artışının yüzde 8,2, 2013 yılı GSYH artışının ise yüzde 8,6 seviyesinde gerçekleşebileceğini açıklamıştı.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından hazırlanan küresel gıda fiyatları endeksi Eylül'de, önceki aya göre artarak ortalama 216 puan olarak açıklandı. Endeks 2008'deki gıda krizi sırasında görülen seviyelere yaklaşırken, FAO küresel tahıl üretimine ilişkin tahminini de küçük oranda aşağı çekti.

ABD'de 50 yıldan uzun süredir yaşanan en ağır kuraklık yaz aylarında mısır ve soya fasulyesi fiyatlarının rekor seviyelere yükselmesine neden olurken, bunun Rusya ve Karadeniz kıyısındaki bazı ülkelerde yaşanan kuraklıkla aynı zamana rastlaması yeni bir kriz endişesini artırmıştı.

Tahıl, yağlı tohumlar, süt ürünleri, et ve şeker fiyatlarındaki aylık değişimleri izleyen FAO gıda fiyatları endeksi Ağustos'ta 213 puan seviyesinde açıklanmıştı. Endekste ki yükseliş özellikle süt ve et fiyatlarında gözlenen artışı yansıttı, tahılda ise daha sınırlı bir artış gözlemlendi.